

**T.C.
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

**TÜRKİYE SANAYİ STRATEJİSİ BELGESİ
2015-2018**

2015

İçindekiler

TABLolar LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
1. MEVCUT DURUM	6
1.1. Küresel gelişmeler ve sanayi stratejisi	6
1.2. Avrupa Birliği'ndeki gelişmeler	12
1.3. Türkiye'deki gelişmeler ve rekabet gücü	18
2. VİZYON VE GENEL AMAÇ	33
3. STRATEJİK HEDEFLER	33
4. TÜRKİYE SANAYİ STRATEJİSİ POLİTİKA ALANLARI	36
5. UYGULAMA, İZLEME VE KOORDİNASYON MEKANİZMASI	55
6. TÜRKİYE SANAYİ STRATEJİSİ BELGESİNİN (2015-2018) ONUNCU KALKINMA PLANI İLE İLİŞKİSİ	59
7. EYLEM PLANI	61

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Uluslararası Para Fonu (IMF) Büyüme Oranları ve Tahminleri (%)	7
Tablo 2: Seçilmiş Ülke ve Ülke Gruplarının GSYH Artış Hızları (%)	8
Tablo 3: Küresel Rekabetçilik Endeksi 2012, 2013 ve 2014 Yılına Göre İlk 10 Ülkenin Sıralaması.....	10
Tablo 4: AB Üyesi Ülkelerde AB Tanımlı Borç Stoku (%)	13
Tablo 5: Seçilmiş Ülkelerde İşsizlik Rakamları (%)	14
Tablo 6: Ana Faaliyet Kolları Sektör Payları (1998 Yılı-Sabit Fiyatlarla) (%)	19
Tablo 7: Ana Faaliyet Kollarına Göre GSYH ve Sanayi'nin Payı (1998 Yılı-Sabit Fiyatlarla)	20
Tablo 8: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre GSYH (İmalat Sanayi-1998 Yılı Sabit Fiyatlarıyla-Nace Rev.2)	21
Tablo 9: Küresel Rekabetçilik Endeksine Göre Türkiye'nin 2012, 2013 ve 2014 Yıllarına Ait Bileşenler Sıralaması.....	23
Tablo 10: 2008-2014 Dönemi Türkiye'nin Dış Ticaret Rakamları (Bin Dolar)	24
Tablo 11: 2011, 2012, 2013 ve 2014 Yılı İhracatının Ülke Gruplarına Göre Dağılımı (Bin Dolar)	25
Tablo 12: İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Toplam İmalat Sanayi İhracatı İçindeki Payı (%)	26
Tablo 13: En Çok İhracat Gerçekleştiren Sanayi Sektörleri (2014 Yılı)	27
Tablo 14: İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Toplam İmalat Sanayi İthalatı İçindeki Payı (%)	27
Tablo 15: İmalat Sanayi Üretim ve İhracatının Yapısı	29
Tablo 16: İhracatın Teknolojik Yapısı (Milyon TL) (ISIC, Rev.4)	29

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Türkiye Sanayi Stratejisi Genel Çerçevesi	34
Şekil 2: Türkiye Sanayisinin GZFT Analizi	36
Şekil 3: Politika Alanlarının Belirlenmesi	39
Şekil 4: Türkiye, Sanayi Stratejisi Uygulama, İzleme ve Değerlendirme Mekanizması	58
Şekil 5: 10. Kalkınma Planı Büyüme Stratejisi	60

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
Ar-Ge	Araştırma ve Geliştirme
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BGUS	Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
BİAŞ	Borsa İstanbul Anonim Şirketi
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BKS	Bireysel Katılım Sermayesi
BROP	Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
BTYK	Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
CIP	Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Programı
COSME	İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı
DYY	Doğrudan Yabancı Yatırım
D-8	Gelişen Sekiz Ülke
EIP	Girişimcilik ve Yenilik Programı
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
ESIF	Avrupa Yapısal ve Yatırım Fonu
GİP	Gelişen İşletmeler Piyasası
GSKD	Gayri Safi Katma Değer
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IMF	Uluslararası Para Fonu
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KGF	Kredi Garanti Fonu Anonim Şirketi
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MESGEP	Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OGT	Ortak Gümrük Tarifesi
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
STA	Serbest Ticaret Anlaşması
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TEİAŞ	Türkiye Elektrik Anonim Şirketi
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TİM	Türkiye İhracatçılar Meclisi
TİSK	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TKBB	Türkiye Katılım Bankaları Birliği
TKM	Toplam Kaynak Maliyeti
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TPE	Türk Patent Enstitüsü
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TTGV	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TURKONFED	Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKAK	Türk Akreditasyon Kurumu
TÜRK-İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TÜSİAD	Türkiye Sanayiciler ve İş Adamları Derneği
TYDTA	Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı
UBTYS	Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi
YASED	Uluslararası Yatırımcılar Derneği
YÖK	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

GİRİŞ

1. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018), başta Onuncu Kalkınma Planı olmak üzere yapılan çok sayıdaki çalışmadan faydalanılarak Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın koordinasyonunda, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Türk Patent Enstitüsü (TPE), Türk Standartları Enstitüsü (TSE), Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Kamu İhale Kurumu, Türkiye İş Kurumu, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Hak-İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu (TÜRKONFED), Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Sanayiciler ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD), Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD), Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM), Türkiye Bankalar Birliği (TBB), Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB), Kredi Garanti Fonu Anonim Şirketi (KGF), Türkiye Kalkınma Bankası, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), Türk Eximbank A.Ş. temsilcilerinin katılımı ve katkıları ile hazırlanmıştır.
2. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi'nin başlangıcı, 2003 yılında hazırlanan "Avrupa Birliği (AB) Üyeliğine Doğru Türkiye Sanayi Politikası" belgesine dayanmaktadır. AB ile 35 fasılda yürütülen müzakereler çerçevesinde, Türkiye'de sanayi politikaları 2006 yılı Mart ve Mayıs aylarında gerçekleştirilen "İşletme ve Sanayi Politikası" faslı kapsamındaki tanıtıcı ve ayrıntılı tarama toplantılarında değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, 2003 yılında yayınlanan "Türkiye Sanayi Politikası (AB Üyeliğine Doğru)" belgesinin revize edilmesi, Mart 2007'de Avrupa

Birliği Konseyi tarafından “İşletme ve Sanayi Politikası” faslının kapanış kriteri olarak belirlenmiştir. 2008 yılında kamu ve özel sektörün katılımıyla “Türkiye Sanayi Stratejisi Vizyonu” arama konferansı yapılmıştır. Bu arama konferansı neticesinde, Türkiye için uygulanacak stratejinin uzun dönemli vizyonu “Orta ve yüksek teknolojlili ürünlerde Avrasya’nın üretim üssü olmak” olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011-2014 (AB Üyeliğine Doğru) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanmış ve 7 Aralık 2010 tarihli ve 2010/38 sayılı Yüksek Planlama Kurulu kararı ile onaylanarak yürürlüğe konulmuştur.

3. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2011-2014) kapsamında yürütölen alışmalar, Avrupa Birliği’nin her yıl hazırladığı İlerleme Raporları’nda “İşletme ve Sanayi Politikası Faslı” başlığı altında değerlendirilmektedir. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2014 yılı AB İlerleme Raporunda, 20. Faslı “İşletme ve Sanayi Politikası” alanında Türkiye’nin, işletme ve sanayi politikası ilkeleri ve araçları konusunda daha fazla ilerleme kaydettiği ve bu alanda müktesebatın gerekliliklerini karşıladığı, genel olarak bu alandaki hazırlıkların ileri düzeyde olduğu ifade edilmektedir.
4. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011-2014 (AB Üyeliğine Doğru), dört yıllık uygulama sürecini tamamlamıştır. Yatay sanayi politika alanları ve sektörel politika alanlarından oluşan ve 2011-2014 uygulama dönemini kapsayan Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi’nde 72 eylem yer almıştır. Yatay sanayi politikası alanları, sanayi faaliyetlerinin genelindeki verimlilik artışlarını sürekli kılmak amacıyla piyasaların etkin işleyişini sağlamaya, firmalar için yatırım ve iş yapma ortamını geliştirmeye ve cazip hale getirmeye yönelik çerçeve unsurları içermiştir. Bu kapsamda, tüm firmaların rekabet gücünü etkileyen ve farklı kurumlar arasında koordinasyon gereğini ön plana çıkartan, işgücünün niteliğini yükseltecek, finansmana erişimi kolaylaştıracak, yenilikçilik kapasitesini geliştirecek, girdi maliyetlerini düşürecek ve çevreye duyarlılığı artıracak yatay sanayi politikaları uygulanmıştır.
5. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi’nin (2011-2014) sektörel politika alanları ise sektörel stratejiler aracılığı ile yürütölmektedir. Bu kapsamda Sanayi Stratejisi

çatısı altında sektörlere yönelik stratejik plan çalışmaları Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından koordine edilmektedir. Türkiye Makine Sektörü Strateji Belgesi (2011-2014) ile Türkiye Otomotiv Sektörü Strateji Belgesi (2011-2014)'nin uygulama, izleme ve değerlendirme faaliyetleri 2011 yılından bu yana devam etmektedir.

6. Türkiye Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi (2012-2016), Türkiye Kimya Sektörü Strateji Belgesi (2012-2016), Türkiye Seramik Sektörü Strateji Belgesi (2012-2016) ile Türkiye Elektrik ve Elektronik Sektörü Strateji Belgesi'nin (2012-2016) uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik faaliyetler 2013 yılından itibaren devam etmektedir.
7. Türkiye İlaç Sektörü Strateji Belgesi ve Türkiye Tekstil, Hazırgiyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Strateji Belgesi Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanmış ve Yüksek Planlama Kurulu'na sunulmuştur.
8. Kurum ve kuruluşlardaki üst düzeyde sahiplenme ile birlikte eşgüdüm ve uzmanlaşma; strateji eylem planlarının başarıyla hayata geçmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011-2014 (AB Üyeliğine Doğru) uygulama, izleme ve değerlendirme sistemine ayrı bir önem verilmiştir. Sanayi Stratejisi uygulama, izleme ve değerlendirme mekanizmasında yer alan İzleme ve Yönlendirme Komitesi ile belgenin hem paydaşlar nezdinde hem de üst düzeyde sahiplenilmesi, İzleme ve Değerlendirme Kurulu ile çalışmaların koordineli bir şekilde ilerlemesi, yatay sanayi politika alanlarındaki Girişimler ile uzmanlaşma sağlanması amaçlanmıştır.
9. 2011-2014 dönemi Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi kapsamında 6 (altı) ayda bir hazırlanan "Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi Uygulama, İzleme ve Değerlendirme Raporu", Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı web sayfasında kamuoyuyla paylaşılmıştır.
10. 2011-2014 dönemi Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi'nde yer alan eylemlerin başarı değerlendirmeleri, her yılın sonunda eylemlerin süresi ve performans

göstergeleri dikkate alınarak paydaşlarla birlikte yapılmıştır. Bu çerçevede; 2011 yılında eylemlerin yüzde 85'inde, 2012 yılında yüzde 85'inde, 2013 yılında yüzde 82'sinde ve 2014 yılında ise yüzde 90'ında başarı kaydedilmiştir.

11. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018) hazırlıklarına 2013 Haziran ayında başlanmıştır. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi hazırlık çalışmalarında öncelikle ilgili kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarından mevcut durum ve politika önerileri talep edilmiştir. 2014 yılı Mart ayında gerçekleştirilen Girişim toplantılarında, Girişim üyeleri ile birlikte Türkiye sanayisinin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılması ve dış çevreden kaynaklanan fırsatlar ile tehditlerin belirlenmesine yönelik GZFT analizi çalışması gerçekleştirilmiştir. Belirlenen politika alanları çerçevesinde, 2014 yılı Mayıs ayında yeni eylem önerileri ilgili kurum ve kuruluşlardan talep edilmiştir. 2014 yılı Haziran ayında gerçekleştirilen Girişim toplantılarında ve Temmuz ayında gerçekleştirilen İzleme ve Değerlendirme Kurulu'nda, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarından gelen eylem önerileri çerçevesinde eylem planı taslağı görüşülmüştür. 2014 yılı Ağustos ayında gerçekleştirilen İzleme ve Yönlendirme Komitesi Toplantısı'nda Türkiye Sanayi Stratejisi'nin yeni döneme ilişkin genel çerçevesi ve taslak eylem önerileri Komite üyelerine sunulmuştur. 2014 yılı Eylül ayında ise Türkiye Sanayi Stratejisi taslak belgesi kurum ve kuruluşların görüşlerine sunulmuştur. Kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarından gelen görüşler doğrultusunda, taslak strateji belgesi yeniden değerlendirilmiştir. Belirlenen politikalar çerçevesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve çeşitli tarafların görüş, değerlendirme ve önerileri dikkate alınarak yapılan analizler sonucunda eylem planı oluşturulmuştur.

12. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018) dünyadaki, AB'deki ve Türkiye'deki ekonomik gelişmelerin analizlerine dayanan katılımcı bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi ile sanayi politikalarının ilgili kurumlar ve taraflarca sahiplenilmesi ve farkındalığın artırılması sağlanacaktır. Eylem planındaki tedbirlere dair gelişmeler ve gerçekleştirmeler sürekli olarak izlenerek, etkin uygulama için belgede gerekli güncellemeler yapılacaktır.

13. **“Orta-yüksek ve yüksek teknolojili ürünlerde Afro-Avrasya’nın tasarım ve üretim üssü olmak”** vizyonuna sahip strateji belgesinin birinci bölümünde küresel ekonomideki gelişmeler, AB’deki eğilimler ve Türkiye’deki durum analiz edilerek, Türkiye’nin önümüzdeki dönemde hayata geçireceği sanayi stratejisi için yansımaları incelenmektedir. İkinci bölümde, Türkiye sanayisinin vizyonu ve genel amacı ortaya konulmaktadır. Üçüncü bölümde, belirlenen vizyonu gerçekleştirmeye yönelik stratejik hedefler tanımlanmaktadır. Dördüncü bölümde, GZFT analizinden ve politika alanlarından bahsedilmektedir. Beşinci bölümde sanayi stratejisinin uygulanmasında, izlenmesinde ve koordine edilmesinde dikkate alınacak hususlar özetlenmektedir. Altıncı bölümde, Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018) ile Onuncu Kalkınma Planı arasındaki ilişkiye değinilmiştir. Yedinci bölümde ise eylem planına yer verilmiştir.

1. MEVCUT DURUM

14. Dünyada küreselleşme eğilimlerinin artması ile birlikte ülkeler arasında ekonomilerin bütünleşmesi, AB ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) gibi uluslararası kurumların ekonomi politikalarındaki artan belirleyiciliği, teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler, başta Çin ve Hindistan olmak üzere gelişmekte olan ülkelerin yükselişi ve ekonomik büyümeye koşut olarak emtia fiyatlarındaki ve ticaret hacmindeki artış gibi unsurlar, Türkiye'nin ekonomik büyüme kapasitesini doğrudan etkilemektedir. Artan küresel rekabet şartlarına Türkiye'nin uyum sağlaması, kendi rekabet gücünü arttırabilmesi ve yüksek ekonomik büyüme oranlarını devam ettirme gereği, bu hedefe yönelik strateji alanlarının başında gelen sanayi stratejisinin önemini de arttırmaktadır. Söz konusu sanayi stratejisi tasarımı başlangıç bileşeni olarak belgenin bu bölümünde; küresel ekonomideki gelişmelerden, AB'deki durumdan, Türkiye'nin rekabetçiliği ve bu gelişmelerin sanayinin gelişmesine yansımalarından bahsedilmektedir.

1.1. Küresel gelişmeler ve sanayi stratejisi

15. 2008 yılında, tüm dünya ülkelerini etkisi altına alan küresel ölçekte finansal bir krizle karşı karşıya kalınmıştır. Söz konusu finansal kriz İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülmemiş boyutta bir küresel duraklama dönemine girilmesine neden olmuştur. Dünya ekonomisi 2009 yılı büyüme oranı yüzde 0,0 düzeyinde gerçekleşmiş, 2010 yılında ise toparlanarak yüzde 5,4'lük önemi bir büyüme performansı sergilemiştir. Bu büyüme oranına ulaşılmasında, ekonomik krizin ortaya çıkardığı küresel resesyon döneminden çıkmak üzere devletlerin ekonomilerini canlandırmak için ekonomi paketleri açıklamalarının ve parasal genişleme ile piyasalarını rahatlatmış olmalarının önemli bir payı vardır. Genişletici maliye ve para politikalarının da başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere pek çok ülkede kamu borç krizi şeklinde bir maliyeti olmuştur. Ülkeler finansal kuruluşların kurtarılması için kamu kaynaklarını kullandıkça, bu durum önemli bir mali yükü de beraberinde getirmiş ve kamu ciddi borç krizleriyle karşı karşıya kalmıştır.

16. 10.Kalkınma Planı'nda; 2014-2018 döneminde gelişmiş ülkelerde yürürlüğe konulan ekonomi politikaları sayesinde bütçe açıklarında iyileşme beklenmesine rağmen, borç oranlarındaki artış eğiliminin süreceği ve genel yönetim borç stokunun Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya oranının yüzde 106,6'ya yükseleceği öngörülmektedir.

Tablo 1: Uluslararası Para Fonu (IMF) Büyüme Oranları ve Tahminleri (%)

IMF Hesaplaması	2009 Yılı	2010 Yılı	2011 Yılı	2012 Yılı	2013 Yılı	2014 Yılı	2015 Yılı Tahminleri
Dünya Ekonomisi	0,0	5,4	4,2	3,4	3,4	3,4	3,5
Gelişmiş Ekonomiler	-3,4	3,1	1,7	1,2	1,4	1,8	2,4
Gelişmekte Olan Ekonomiler	3,1	7,4	6,2	5,2	5,0	4,6	4,3
ABD	-2,8	2,5	1,6	2,3	2,2	2,4	3,1
Avro Bölgesi	-4,5	2,0	1,6	-0,8	-0,5	0,9	1,5
Japonya	-5,5	4,7	-0,5	1,8	1,6	-0,1	1,0
Almanya	-5,6	3,9	3,7	0,6	0,2	1,6	1,6
Fransa	-2,9	2,0	2,1	0,3	0,3	0,4	1,2

Kaynak: IMF World Economic Outlook Projections April 2015 Report

17. IMF Dünya Ekonomik Görünüm Nisan 2015 Tahminleri Raporuna göre dünya ekonomisi 2013 ve 2014 yıllarında yüzde 3,4 oranında büyümüştür. Ayrıca aynı rapora göre 2015 yılında dünya ekonomisinin ise yüzde 3,5 oranında büyüyeceği öngörülmektedir. IMF Dünya Ekonomik Görünüm Nisan 2015 Raporu'ndaki büyüme rakamları, küresel boyutta ekonominin güven ve istikrar adına olumlu sinyaller verildiğinin bir göstergesidir.
18. IMF büyüme oranları ve tahminleri incelendiğinde (Tablo 1) gelişmiş ülkeler içerisinde ABD ekonomisinin Avro Bölgesi ve Japonya'ya kıyasla 2008 krizinden sonra daha hızlı bir toparlanma sergilediği görülmektedir. Gelişmekte olan bazı ülkeler ise gelişmiş ülkelere göre 2009 yılından başlayarak daha yüksek bir büyüme oranı sergilemişler, böylece krizin olumsuz etkilerinin kendi ülkelerinde en az şekilde hissedilmesini sağlamışlardır. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme, canlı iç talep ve artan emtia fiyatlarından da destek almaktadır. Sonuç

itibarıyla gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde alınan ekonomik istikrar tedbirleri, küresel ekonomide sistemik bir çöküş yaşanmasını engellemiş ve güven göstergelerinin beklenenden hızlı toparlanması sağlanmıştır.

19. IMF Dünya Ekonomik Görünüm Nisan 2015 Tahminleri Raporuna göre, 2014 yılında gelişmekte olan ülkeler arasında Çin yüzde 7,4, Hindistan 7,2, Brezilya yüzde 0,1 ve Rusya yüzde 0,6 oranında büyümüştür.
20. Hindistan'ın ekonomisinde reformlara devam etmesi durumunda, büyüme hızını sürdürmesi ve küresel rekabet ortamını uzun bir dönem etkilemesi beklenmektedir. IMF'nin Hindistan'ın 2015 ve 2016 yılında ise yüzde 7,5 oranında büyüyeceğini öngörmesi söz konusu ülkenin dünya ekonomisi içerisindeki ağırlığının artmakta olduğunu ortaya koymaktadır.
21. Gelişmekte olan ülkeler arasında en önemli büyüme oranına sahip olan Çin'in 2015 yılında yüzde 6,8; 2016 yılında ise yüzde 6,3 oranında büyüme tahmini Çin ekonomisinin yavaşlamaya başladığının bir göstergesidir.
22. OECD ülkelerinde 2012 yılında ortalama yüzde 1,5'lik bir büyüme, 2013 yılında ortalama yüzde 1,3'lük ve 2014 yılında yüzde 1,8'lik bir büyüme sağlanmıştır. Bu büyümenin; 2015 yılında ise yüzde 2,3 olacağı öngörülmektedir (Tablo 2). Gelişmiş ülkeler arasında ABD ekonomisinin toparlanmaya başlaması ile birlikte, diğer gelişmiş ülkelere göre daha iyi bir büyüme performansı gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Tablo 2: Seçilmiş Ülke ve Ülke Gruplarının GSYH Artış Hızları (%)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 Tahmini
OECD	-3,5	3,0	2,0	1,5	1,3	1,8	2,3
Avro Bölgesi	-4,4	1,9	1,6	-0,6	-0,4	0,9	1,4
Fransa	-3,1	1,6	2,0	0,0	0,4	0,4	1,1
Almanya	-5,1	3,9	3,4	0,9	0,2	1,6	1,7
Yunanistan	-3,1	-4,9	-7,1	-7,0	-3,9	0,8	2,2

İtalya	-5,5	1,7	0,6	-2,4	-1,8	-0,4	0,6
Japonya	-5,5	4,7	-0,5	1,4	1,6	0,0	1,0
Kore	0,7	6,5	3,7	2,3	3,0	3,4	3,7
İspanya	-3,8	-0,2	0,1	-1,6	-1,2	1,2	1,7
Türkiye	-4,8	9,2	8,8	2,1	4,0	2,9	3,1
İngiltere	-5,2	1,7	1,1	0,3	1,8	2,6	2,6
ABD	-2,8	2,5	1,8	2,8	2,2	2,4	3,1
Brezilya	-0,3	7,5	2,7	1,0	2,5	0,0	-0,5
Çin	9,2	10,4	9,3	7,7	7,7	7,4	7,0
Hindistan	5,2	11,1	7,8	4,9	4,7	7,3	7,7
Rusya	-7,8	4,5	4,3	3,4	1,3	0,3	0,0

Kaynak: OECD, Real Gross Domestic Product, forecasts 2015, OECD, Interim Economic Assessment Report, March 2015

23. Günümüz dünyasında bilgiye sahip olmanın önemi giderek artmaktadır. Bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin üretim süreçlerine yansması, ülkelerin rekabetçi yapılarını bir üst aşamaya taşımaktadır.
24. Kamunun Ar-Ge ve yenilikçilik konusundaki destekleri ve özel sektörü yönlendirmesi, özel sektörün Ar-Ge ve yenilikçilik konusundaki girişimciliği şirketlere küresel çapta rekabet üstünlüğünü ve markalaşmayı sağlamaktadır.
25. Ar-Ge ve yenilikçiliği kullanarak yüksek katma değerli ürünlerin üretiminde gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında daha başarılı olmaktadır. Buna karşılık Çin, Hindistan, Brezilya gibi gelişmekte olan ülkeler ise gelişmiş ülkelerden aldıkları teknolojileri kullanarak belirli ölçüde kendi özgün teknolojilerini oluşturma yoluna gitmişlerdir. Söz konusu ülkeler bütün bu gelişmelerin sonucunda, bilgiye dayalı teknolojik üretim yaparak dünyada giderek önemli üretim merkezleri olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.
26. Dünya Ekonomik Forumu Küresel Rekabetçilik Endeksi Raporu'nda (Tablo 3) 2012 yılında dünyanın en rekabetçi ilk üç ülkesi sırasıyla İsviçre, Singapur ve

Finlandiya'dır. Aynı ülkeler 2013 yılında da Rekabetçilik Endeksindeki yerini korumuşlardır. 2014 yılında ise dünyanın en rekabetçi ilk üç ülkesi arasında ise İsviçre, Singapur ve ABD yer almaktadır.

Tablo 3: Küresel Rekabetçilik Endeksi 2012, 2013 ve 2014 Yılına Göre İlk 10 Ülkenin Sıralaması

İlk 10 Ülke	Küresel Rekabetçilik Endeksi 2012'ye Göre Sıralama (144 Ülke)	Küresel Rekabetçilik Endeksi 2013'e Göre Sıralama (148 Ülke)	Küresel Rekabetçilik Endeksi 2014'e Göre Sıralama (144 Ülke)
İsviçre	1	1	1
Singapur	2	2	2
Finlandiya	3	3	4
Almanya	6	4	5
ABD	7	5	3
İsveç	4	6	10
Hong Kong	9	7	7
Hollanda	5	8	8
Japonya	10	9	6
İngiltere	8	10	9

Kaynak: The Global Competitiveness Report 2014-2015, The Global Competitiveness Report 2013-2014, The Global Competitiveness Report 2012-2013.

27. Önümüzdeki dönemde teknolojik gelişmelerin belirli alanlarda yoğunlaşarak ekonomik, sosyal ve askeri gelişmeleri şekillendirmesi beklenmektedir. 10. Kalkınma Planı'na göre bu sektörlerin başında bilgi teknolojileri, otomasyon ve ileri üretim teknikleri ve sağlık teknolojileri gelmektedir. Özellikle dijital iletişim, nanoteknoloji, yüzey teknolojileri, malzeme bilimleri, ölçüm cihazları, biyoteknoloji ve çevre teknolojileri hızlı gelişen alanlar olarak öne çıkmaktadır. Nanoteknoloji ve biyoteknoloji alanlarındaki gelişmeler, yeni imkânlar sunmakla birlikte, çevre ve etik boyutlarıyla da gündemde olacaktır.
28. Yeni küresel mimaride yüksek katma değer yaratabilmek; uzmanlaşma, yeni teknolojilerden faydalanma, yenilikçilik kapasitesini geliştirme gibi faktörlere bağlı hale gelmektedir. Bir ekonominin büyüme kapasitesinin artırılması, kendini geliştirebilen, rekabet gücünü sürekli arttırabilen firmaların sayısının artmasına paralel olarak gerçekleşmektedir. Ayrıca, insan kaynağının sürekli olarak

geliştirilmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması, yenilikçiliğe odaklanması kişi başına geliri sürekli olarak arttırabilmenin yolu olarak öne çıkmaktadır.

29. Dünyada teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler, uluslararası ticaret sisteminin ve finansal sistemin giderek serbestleşmesiyle birleşince iş yapma biçimlerinde önemli değişimler yaşanmaktadır. Bilgi yoğun ve yüksek katma değerli mal ve hizmet üretebilmek, rekabet gücünün belirleyicisi olarak ön plana çıkmakta, özellikle işgücünün eğitim düzeyi, gerekli becerilere sahip olması giderek önem kazanmaktadır. Böyle bir ortamda, imalat sanayi alanında faaliyet gösteren bir işletmenin rekabet gücünün ana belirleyicisi, sadece imalat yetkinliği değil; tasarım, lojistik, dağıtım gibi pek çok hizmet alanındaki performansına bağlı olabilmektedir. Bunun sonucu olarak, sanayi politikası giderek yataylaşmakta ve değer zincirindeki, doğrudan imalatla ilgili olmayan diğer aşamalar, hizmet ve destek faaliyetlerini de kapsar hale gelmektedir.

30. Sanayi politikası alanındaki başarılı ülke örnekleri, politika uygulama, izleme ve koordinasyon kapasitesinin, en az tasarlanan politikaların niteliği kadar önemli olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, eski dönemde bazı sektörlerin seçilip desteklenmesine indirgenen sanayi politikalarının hem etkinliğinin son derece kısıtlı olduğu, hem de AB ve DTÖ gibi örgütlerin uluslararası ticaret ortamında yükümlülüklerini belirleyen kuruluşlarca engellendiği görülmektedir. Dolayısıyla, günümüzde sadece belirli sektörlerin seçilerek desteklenmesini değil, politikalar vasıtasıyla firmaların rekabet gücünü arttıran; ayrıca mevcut ve yeni sektörlerin küresel ekonomide daha yüksek katma değer yaratacak biçimde konumlanmalarını sağlayabilecek şekilde yönlendirebilen, bölgesel eşitsizlikleri azaltabilen bir sanayi politikası yaklaşımı birçok ülkede benimsenmektedir. Bu yaklaşım, bir yandan mevcut sektörlerin ve firmaların yeniden yapılanmalarını, daha verimli ve rekabetçi hale gelmelerini sağlarken, diğer yandan ekonomide yeni faaliyetlerin ve yeni yetkinlik alanlarının ortaya çıkabilmesi için gereken ortamı sağlamayı hedeflemektedir.

31. Dünyada, sanayi politikası alanında karar verme katmanlarının da çeşitlenmekte olduğu görülmektedir. DTÖ ve AB uygulamaları ile ülkeler arasındaki ikili

anlaşmalar, firmaların rekabet gücünü doğrudan etkilemektedir. Bununla birlikte, ulusal politikalar da firmaların küresel ekonomiye intibakını hızlandırmak, sanayinin ve ülkenin ulusal/yerel sorunlarının (istihdam, bölgesel gelişme, tarım vb. gibi) çözümüne hizmet etmek bakımından hayati bir işleve sahiptir. Aynı zamanda, dünyadaki başarılı uygulama örneklerinin, firmaların rekabetçiliğini güçlendirmede yerel girişimlerin önem kazandığına işaret etmesiyle, merkezi yönetimlerden yerel yönetimlere sanayi politikası alanında da önemli bir yetki ve sorumluluk devri gerçekleşmektedir.

1.2. Avrupa Birliği'ndeki gelişmeler

32. IMF Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'na göre 2013 yılında dünya ekonomisi yüzde 3,4 büyürken, Avro Bölgesi yüzde 0,5 küçülmüş; 2014 yılında ise dünya ekonomisi yüzde 3,4 büyürken, Avro Bölgesi yüzde 0,9 büyümüştür. Söz konusu büyüme rakamları, AB'nin büyüme konusunda dünya ekonomisi içerisinde gerekli performansı gerçekleştirmediğini göstermektedir.
33. ABD'den sonra küresel ekonomik krizin etkisinin en çok hissedildiği yerlerden biri olan AB'nin toparlanma sürecinin, mali yapısı ve reel göstergeleri tehlike arz eden İspanya, Yunanistan, Portekiz, İtalya ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi gibi birlik üyesi ülkelerin oluşturduğu ağır yük ve güvensizlik ortamı nedeniyle uzun bir zaman alacağı düşünülmektedir. AB üyesi ülkeler, günümüzde düşük büyüme rakamlarının yanı sıra artan işsizlik oranı ve kamu borçlarıyla da mücadele etmektedirler.
34. AB üyesi ülkelerin kamu borç stoklarının, küresel krizin etkisinin hissedilmeye başlanmasından itibaren seyri incelendiğinde, borcun Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)'ya oranının sürekli bir artış içerisinde olduğu göze çarpmaktadır (Tablo 4). Hem Avro Bölgesi ve AB ortalamaları hem de Tablo 4'te yer alan tüm ülkelerin borç stoku/GSYH oranı 2008'den 2014'e kadar her yıl düzenli bir şekilde artmıştır. Krizin etkisini en çok hisseden ülkelere olan Yunanistan, Portekiz ve İtalya'nın borç stok oranlarında da ortalamaların çok üstünde artış olması şaşırtıcı bir sonuç değildir. Maastricht Kriterlerinde borç stoku/ GSYH oranının yüzde 60 olduğu düşünüldüğünde 2014 yılının ilk üç çeyreğinde ise AB

ortalamasının yüzde 86,7'ye ulaşması, durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Türkiye'nin borç stok oranı ise üye ülkelerin izlediği yoldan farklı olarak 2008 yılından itibaren dalgalı bir seyir izlemiş olsa da 2014 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla yüzde 33,9 ile bu dönemin en düşük rakamlarına ulaşarak hem Maastricht Kriterinin hem de AB ortalamasının çok altında bir rakama ulaşmıştır.

Tablo 4: AB Üyesi Ülkelerde AB Tanımlı Borç Stoku (%)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 3. Çeyrek
Avro Bölgesi (17 ülke)	70,2	78,5	83,8	85,9	89,1	91,1	92,2
AB (27 ülke) ¹	62,2	73,0	78,3	80,9	83,5	85,4	86,7
Yunanistan	112,9	126,8	146,0	171,3	156,9	174,9	176,0
İtalya	106,1	112,5	115,3	116,4	122,2	127,9	131,8
Portekiz	71,7	83,6	96,2	111,1	124,8	128,0	131,4
Belçika	89,2	99,3	99,6	102,1	104,0	104,5	108,2
İspanya	40,2	52,7	60,1	69,2	84,4	92,1	96,8
Fransa	68,2	78,8	81,5	85,0	89,2	92,2	95,3
İngiltere	52,7	65,8	76,4	81,8	85,8	87,3	87,9
Avusturya	63,8	79,7	82,4	82,1	81,7	81,2	80,7
Macaristan	73,0	78,2	80,9	81,0	78,5	77,3	80,3
Almanya	66,8	72,4	80,3	77,6	79,0	76,9	74,8
Hollanda	58,5	56,5	59,0	61,3	66,5	68,6	69,0
Türkiye	40,0	46,0	42,3	39,1	36,2	36,1	33,9

Kaynak: Eurostat, 27 Ocak 2015

35. Avrupa'da küresel finans krizi sonrası ortaya çıkan yüksek kamu borç stoku ve bütçe açıkları, AB ülkelerinin yüksek büyüme oranlarına ulaşmasını ve rekabet gücünü artırmasını engellemiştir. Ülkelerin mali yapılarında meydana gelen

¹ Hırvatistan 1 Temmuz 2013 tarihinde AB'ye üye olduğundan bu tabloda yer almamaktadır. 2014 yılı verileri ise AB-28'i kapsamaktadır.

bozulmaya karşı, kamu otoritelerinin aldığı gecikmiş kararlar, borç krizinin daha da derinleşmesine ve güven ortamının sarsılmasına neden olmuştur.

36. OECD ülkelerinin bazılarında işsizlik oranları incelendiğinde (Tablo 5); ekonomik krizden en çok etkilenen Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya gibi ülkelerdeki 2012, 2013 ve 2014 yıllarına ait işsizlik oranlarının hem AB hem de OECD ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Seçilmiş Ülkelerde İşsizlik Rakamları (%)

	2012	2013	2014
Fransa	9,8	9,9	9,9
Almanya	5,4	5,2	5,0
İtalya	10,7	12,1	12,7
Portekiz	15,5	16,2	13,9
İspanya	24,8	26,1	24,4
Yunanistan	24,4	27,5	26,5
Avrupa Birliği	10,4	10,8	10,1
OECD	7,9	7,8	7,3

Kaynak: OECD, Statistics, Economics: Key Tables from OECD, Unemployment Rates By Age and Gender, 7 May 2015

37. 3 Mart 2010 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan “Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme İçin Avrupa Stratejisi” AB üyesi ülkelerin küresel ekonomik krizin etkilerinden en az hasarla kurtulması ve ekonomiyi yeniden canlandırmak için tasarlanmış 10 yıllık kalkınma stratejisidir. Belge, kısa vadede öncelikle krizden çıkmayı, orta ve uzun vadede ise yüksek oranda istihdam, verimlilik ve sosyal uyumun gerçekleştirildiği, akılcı, sürdürülebilir bir büyümeyi hedeflemektedir. Avrupa 2020 Stratejisi, Lizbon Stratejisi’nin yerini alan bir belgedir. Avrupa 2020 Stratejisi, Lizbon Stratejisi’nden farklı olarak küresel ekonomik krizi fırsata çevirmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu belgede kısa vadeli hedefler yerine uzun vadeli hedeflere odaklanılmaktadır.

38. Avrupa 2020 Stratejisi'nde 2020 yılı için AB hedefleri arasında "20-64 yaş arası nüfusun istihdam oranının yüzde 69 seviyesinden yüzde 75'e çıkarılması, GSYH'nin yüzde 3'ünün Ar-Ge'ye ayrılması, özel sektörün Ar-Ge'ye yatırım yapması için koşulların iyileştirilmesi ve yenilikçilikle ilgili gelişmelerin takibi için yeni bir gösterge oluşturulması ve sera gazı salınımının 1990 yılına kıyasla en az yüzde 20, şartlar elverişli ise yüzde 30 oranında azaltılması, AB'nin enerji tüketiminde yenilenebilir enerjinin payının yüzde 20'ye yükseltilmesi ve yüzde 20 oranında enerji verimliliği sağlanması" yer almaktadır. Belgede özellikle Ar-Ge ve yenilikçilik konusunda, AB üyesi ülkelerin Çin ve Hindistan gibi hızla büyümekte olan ülkelerle rekabet edebilmesi için söz konusu alanlara daha fazla kaynak ayırmasının gerekli olduğu vurgulanmaktadır.
39. Sanayinin rekabetçiliği, enerji verimliliği ve becerilerin geliştirilmesi Avrupa 2020 stratejisinin diğer temel hedefleri arasında yer almaktadır. "Çıraklık İçin Avrupa Ortaklığı" (European Alliance for Apprenticeship) gibi girişimler ile bu alana destek sağlanmaya devam edilmektedir.
40. Avrupa 2020 Stratejisi'nin takibine yönelik AB Sanayi Politikası çalışmaları kapsamında; Avrupa Komisyonu 22 Ocak 2014 tarihinde "Avrupa Sanayi Rönesansı İçin" başlıklı bildirimini kabul etmiştir. Bu bildirim, AB'nin sanayi politikası alanında neler yapacağını gösteren bir yol haritasıdır. Bildirimde; AB firmalarının bölgesel ve küresel değer zincirlerine entegre edilmesi, verimlilik kazanımları için kilit öneme sahiptir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin enerji ve lojistik ağlarıyla yakınlaşması sanayi için yeni fırsatlar ve zorluklar yaratmaktadır. İç pazarda KOBİ'lere olan desteğin güçlendirilmesi ve finansmana erişim konusunda daha fazla destek verilebilmesi ile KOBİ'lerin enerji ve kaynak verimliliğinin geliştirilmesi ve inovasyon yönetim kapasitelerinin artırılması amacıyla Avrupa İşletmeler Ağı'ndan faydalanılacaktır.²
41. AB, inovasyona daha fazla yatırım yapılması yönünde politikalarını şekillendirmektedir. Ufuk 2020 Programı araştırma ve inovasyon için yaklaşık 80 milyar Avro finansman tahsisi sağlayacaktır. Ayrıca, yeni çok-yıllı mali çerçeve

---

² Avrupa Komisyonu, "For a European Industrial Renaissance", 22 January 2014.

2014-2020 programı kapsamında, sanayi politikası önceliklerine paralel olarak, inovasyon yatırımlarının finansmanı için en az 100 milyar Avroluk Avrupa Yapısal ve Yatırım Fonu (ESIF) üye devletlerin kullanımına açık olacaktır. Söz konusu yatırımlar, “Akıllı Uzmanlaşma (Smart Specialisation)” çerçevesinde üye devletlerin ve bölgelerin görece avantajlı oldukları alanlara konsantre olmalarını sağlayacak ve çapraz Avrupa değer zincirlerini teşvik edecek şekilde kullanılacaktır. Bu kapsamda birbiriyle de kesişen altı stratejik alan tanımlanmıştır. Bu alanlar: 1) İleri imalat 2) Kilit kolaylaştırıcı teknolojiler 3) Biyotabanlı ürünler 4) Temiz araçlar ve gemiler 5) Sürdürülebilir inşaat ve hammaddeler 6) Akıllı şebekeler ve dijital altyapılardır.

42. AB sanayi politikası KOBİ'lere büyük önem vermektedir. 2013 yılı sonu itibarıyla, Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Programı (CIP) kapsamında mali kuruluşların desteklenmesiyle 315.000'den fazla KOBİ'ye yaklaşık 30 milyar Avroluk yeni finansman sağlanmış ve böylece doğrudan 380.000 kişilik istihdam yaratılmıştır. Ayrıca, aynı dönemde yapısal fonlar da işletmeleri ve özellikle de KOBİ'leri desteklemek için 70 milyar Avro sağlamıştır. Yasal ve idari maliyetler KOBİ'leri büyük işletmelere göre 10 kat daha fazla etkileyebilmektedir. AB, mikro-işletmelere bazı muafiyetler getirerek ve Önce Küçüğü Düşün (Think Small First) prensibini uygulayarak KOBİ'ler için sistematik olarak basitleştirici işlemleri teşvik etmektedir. AB tarafından benimsenen Girişimcilik 2020 Eylem Planı ile girişimcilik eğitimi ve öğretiminin sağlanması, girişimcilerin büyümesi için elverişli bir ortam yaratılması ve rol modeller vasıtasıyla girişimcilik potansiyelinin açığa çıkarılması hedeflenmektedir.

43. Avrupa Komisyonu tarafından, 2015 yılına kadar küresel büyümenin tahminen yüzde 90'ının denizaşırı ticaretten gelmesi nedeniyle üçüncü ülke pazarlarına erişimin Avrupa'nın rekabetçiliği için temel bir konu olarak kalması öngörülmektedir. Ticaret politikası sadece pazarları açık hale getirmek değil aynı zamanda AB çıkarlarının savunulması ve üçüncü pazarlarda eşit şartlar oluşturulmasının aktif bir şekilde teşvik edilmesidir. Ticaret politikasının temelinde AB firmalarının uluslararasılaşması yer almaktadır.

44. AB ülkelerinde uygulanan sanayi politikası genel itibarıyla, bir yandan yatay alanlara odaklanırken, diğer yandan da sektörlere özgü politikaları içinde barındırmakta ve çok çeşitli politika araçları arasında rekabet gücünü yükseltmeye yönelik bir denge sağlamayı hedeflemektedir. Bu politikalar ve ilgili mevzuat, AB’de merkezi olarak belirlenmemekte, üye ülkelerin kendi sanayi politikalarını AB’nin hedeflediği stratejilerle ve önceliklerle uyumlaştırmaları beklenmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018) hazırlanması sürecinde, AB’deki sanayi politikalarına genel yaklaşım, Lizbon Stratejisi, Avrupa 2020 Stratejisi ve Avrupa Sanayi Rönesansı İçin Bildirim dâhilindeki öncelikli alanlarla uyum sağlanması gerekliliği de göz önünde bulundurulmuştur.
45. Avrupa Birliği -Türkiye ilişkilerinin önemli boyutlarından birisini de “mali işbirliği” alanı oluşturmaktadır. 2007 yılı öncesinde farklı bir anlayış çerçevesinde şekillenen mali işbirliği ilişkileri, Avrupa Birliği’nin aday ve potansiyel aday ülkelere yönelik yaklaşımını 2007–2013 bütçe dönemini kapsayacak biçimde değiştirmesi ile farklı bir boyut kazanmıştır. Bu anlayış değişikliği ile Avrupa Birliği, aday ve potansiyel aday ülkelere sağlanacak tüm katılım öncesi mali yardımları tek bir program çerçevesinde toplamıştır. Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-Accession Assistance - IPA) olarak adlandırılan bu sistem çerçevesinde, Türkiye’ye sunulacak AB mali yardımlarının bundan sonraki süreçte AB üyesi ülkelerde uygulanan yaklaşıma benzer şekilde kullanılmasını öngörülmüştür. IPA sisteminin temel amacı, aday ülkeleri üyelik sonrası Yapısal ve Uyum Fonları’nın programlaması, yönetim ve uygulamasına hazırlamak olarak belirlenmiştir.
46. Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA)’nın 2007-2013 yıllarını kapsayan birinci döneminde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programının (BROP) hazırlanması ve uygulanmasından sorumlu Program Otoritesi olarak belirlenmiştir. 2007-2013 dönemi için Programa AB tarafından yaklaşık 480 milyon Avro, ülkemiz tarafından ise yaklaşık 85 milyon Avro olmak üzere toplamda 565 milyon Avro kaynak tahsis edilmiştir. Program, halihazırda uygulamada olup, 2017 yılı sonuna kadar uygulaması sürdürülecektir. 2014-2020 döneminde de IPA kapsamında ülkemize yönelik

mali desteğine devam edecektir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bölgesel Kalkınma Politika Alanı kapsamında yer alan, “Rekabetçilik ve Yenilik” sektöründe Lider Bakanlık olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, aynı dönem için yaklaşık olarak 344 milyon Avroluk bir AB fonu tahsis edilmiş olup, “Rekabetçilik ve Yenilik Sektör Operasyonel Programı” Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanacak ve uygulanacaktır. IPA II döneminin getirdiği en önemli yenilik, AB tarafından aday ülkelere sağlanan katılım öncesi mali yardımlarda “Sektör Yaklaşımı” temelini yer almasıdır. Sektör yaklaşımı çerçevesinde, AB tarafından ulusal politika ve stratejilerde ortaya konan hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunmak amacıyla ulusal sektör stratejilerinin oluşturulmasına destek sağlanacaktır.

47. Türkiye, 1999’da almış olduğu AB’ye aday ülke statüsünden daha önce, 1996’dan itibaren Gümrük Birliği’nin içinde olması nedeniyle, diğer yeni üye ve aday ülkelerden farklı bir konumda bulunmaktadır. Özellikle sanayi alanında Türkiye, AB’nin önemli bir parçası haline gelme sürecindedir. 2014 yılında Türkiye’nin ihracatının yüzde 46,6’sı AB ülkelerine yapılmıştır. Söz konusu ihracata ilişkin oran, AB pazarının ülkemiz için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye’nin, AB’deki sanayi politikası ve rekabet gücü tartışmalarının etkin bir katılımcısı olması hem AB üyelerinin rekabetçilik perspektifi hem de Türkiye’nin AB’ye uyumu açısından önem arz etmektedir.

1.3. Türkiye’deki gelişmeler ve rekabet gücü

48. Türkiye’nin 2001 sonrası ekonomi alanında gerçekleştirdiği reformlar sonucunda tek haneli enflasyon oranlarına ulaşması, kamu maliyesindeki ve bankacılık sektöründeki güçlü yapısı 2008’de dünyada başlayan küresel ekonomik krizde pek çok ülkeye kıyasla Türkiye’nin avantajlı bir konumda bulunmasını sağlamıştır. Bununla birlikte, krizin yoğun olarak yaşandığı 2009 yılı sonrası dönemde ve kararlı bir biçimde uygulanan ekonomi politikalarının etkisiyle güçlü bir performans sergileyen Türkiye ekonomisi, krizden başarıyla ve az hasarla çıkan sayılı ülke ekonomileri arasında yer almıştır.

49. Türkiye'nin ana faaliyet kollarına göre sektör payları incelendiğinde (Tablo 6), 2014 yılı itibarıyla tarım sektörünün GSYH içerisindeki payının yüzde 8,8; sanayi sektörünün payının yüzde 32,9 ve hizmetler sektörünün ise yüzde 59,1 olduğu görülmektedir. Tablo 6'ya göre hizmetler sektörünün payı diğer sektörlere göre yıllar itibarıyla daha fazla artış göstermiştir. Sanayi sektörünün payının kademeli olarak artırılması ise uzun dönemli ve yüksek oranlı sürdürülebilir bir büyümenin sağlanması açısından son derece önemlidir.

Tablo 6: Ana Faaliyet Kolları Sektör Payları (1998 Yılı-Sabit Fiyatlarla) (%)

Yıl	Tarım	Sanayi	Hizmetler
2002	12,2	30,3	54,8
2003	11,4	31,0	54,2
2004	10,7	31,7	54,5
2005	10,6	31,8	54,6
2006	10,0	32,8	54,7
2007	8,9	33,1	55,6
2008	9,3	32,5	56,5
2009	10,1	31,2	58,3
2010	9,4	32,5	57,5
2011	9,2	32,9	57,4
2012	9,3	32,8	57,7
2013	9,2	32,7	58,4
2014	8,8	32,9	59,1

Kaynak: TÜİK

50. 2002-2014 yılları arasında ana faaliyet kollarına göre GSYH değişim oranları incelendiğinde (Tablo 7), Türkiye küresel krizin etkilerinin yavaş yavaş hissedildiği 2008 yılını yüzde 0,7'lik düşük bir büyüme oranıyla atlatırken; krizin en ağır sonuçlarının ortaya çıktığı 2009 yılında ise yüzde 4,8 küçülmüştür. Türkiye, iç talebin büyümeye yüksek oranlı katkısı, sabit sermaye yatırımlarındaki artış ve özel sektör faaliyetleri sonucu 2011 yılını dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olarak yüzde 8,8'lik bir GSYH artışı ile tamamlamıştır. 2012 yılında ise iç talep, makro ihtiyadi tedbirler sonucunda yavaşlamış; Avrupa'daki krizin devam etmesine rağmen ihracatın pazar çeşitlendirmesi sonucu büyümeye olumlu katkısıyla 2012 yılında yüzde 2,1'lik,

2013 yılında yüzde 4,1'lik ve 2014 yılında yüzde 2,9'luk bir büyüme performansı sergilenmiştir. 2014 yılında kişi başı GSYH değeri 10 bin 404 Dolar, cari fiyatlarla GSYH ise 800,107 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 7: Ana Faaliyet Kollarına Göre GSYH ve Sanayi'nin Payı (1998 Yılı-Sabit Fiyatlarla)

	GSYH		Sanayi'nin Payı		
	Değer (TL)	Büyüme Hızı (%)	Değer (TL)	Payı %	Büyüme Hızı (%)
2002	72.519.831	6,2	22.001.769	30,3	4,7
2003	76.338.193	5,3	23.688.952	31,0	7,7
2004	83.485.591	9,4	26.443.798	31,7	11,6
2005	90.499.731	8,4	28.775.042	31,8	8,8
2006	96.738.320	6,9	31.721.615	32,8	10,2
2007	101.254.625	4,7	33.550.094	33,1	5,8
2008	101.921.730	0,7	33.111.744	32,5	-1,3
2009	97.003.114	-4,8	30.262.712	31,2	-8,6
2010	105.885.644	9,2	34.463.146	32,5	13,9
2011	115.174.724	8,8	37.919.699	32,9	10,0
2012	117.625.021	2,1	38.526.014	32,8	1,6
2013	122.476.094	4,1	40.073.305	32,7	4,0
2014	126.069.789	2,9	41.509.785	32,9	3,5

Kaynak: TÜİK

51. Önümüzdeki yıllarda özel sektörün yüksek talebin olduğu alanlara yönelik yatırım yapmasıyla, iç-dış talep bileşiminin dengeli etkileriyle, daha çok yurtiçi tasarrufla finanse edilen, ihracattaki ve verimlilik artışına dayalı bir strateji setiyle Orta Vadeli Program (2015-2017)'de yer alan ve 2015 yılında yüzde 4; 2016 ve 2017 yıllarında öngörülen yüzde 5 büyüme rakamına ulaşılabilecektir.
52. Türkiye'deki güçlü uluslararası bağlantılara ve ortaklıklara sahip, ihracata yönelik üretim yapan, geniş ve çeşitlenmiş bir imalat sanayi tabanı, 2001 sonrası yeni ekonomik iklime bağlı olarak hızlı bir gelişme süreci içine girmiştir. Sağlanmış olan ekonomik istikrar ortamı, AB'yle Gümrük Birliği'nin etkisiyle de birleşince, üretim yapısında bir dönüşüm yaşanmasına neden olmuştur. Bu kapsamda;

GSYH içinde imalat sanayinin payı 2002 yılında yüzde 22,1 iken 2014 yılında yüzde 24,2 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 8).

Tablo 8: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre GSYH (İmalat Sanayi-1998 Yılı Sabit Fiyatlarıyla-Nace Rev.2)

Yıl	Değer (TL)	Payı (%)	Büyüme Hızı (%)
2002	16 033 218 704	22,1	3,1
2003	17 362 208 667	22,7	8,3
2004	19 392 073 207	23,2	11,7
2005	20 984 291 310	23,2	8,2
2006	22 760 496 133	23,5	8,5
2007	24 042 143 921	23,7	5,6
2008	24 015 322 574	23,6	-0,1
2009	22 273 917 290	23,0	-7,3
2010	25 355 340 007	23,9	13,8
2011	27 890 450 086	24,2	10,0
2012	28 370 054 075	24,1	1,7
2013	29 425 901 738	24,0	3,7
2014	30 510 022 523	24,2	3,7

Kaynak: TÜİK

53. Üretim faktörleri, dengeli bir büyüme için büyük önem arz etmektedir. Verimlilik odaklı bir yaklaşım, rekabet gücünün artırılmasını, dolayısıyla yüksek ve istikrarlı büyümeye ulaşılmasını sağlayabilecektir. Bu kapsamda; imalat sanayinin verimlilik düzeyini artırmak için teknolojinin yanında insan kaynağının da etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.
54. Türkiye’de 2013 yılında istihdam edilenlerin yüzde 21,2’si tarım sektöründe; yüzde 20,7’si sanayi sektöründe; yüzde 7,2’si inşaat sektöründe ve yüzde 50,9’u ise hizmet sektöründe yer almıştır. 2014 yılında ise istihdam edilenlerin yüzde 21,1’i tarım sektöründe; yüzde 20,5’i sanayi sektöründe; yüzde 7,4’ü inşaat sektöründe ve yüzde 51’i ise hizmet sektöründe yer almıştır.
55. 2013 yılında 24 milyon 601 bin kişi istihdam edilirken, istihdam edilenlerden 5 milyon 101 bin kişi sanayi sektöründe çalışmıştır. 2014 yılında, 25 milyon 933

bin kişi istihdam edilirken, istihdam edilenlerden 5 milyon 316 bin kişi sanayi sektöründe istihdam edilmiştir.

56. İmalat sanayinde kadın istihdamı önemli bir konu olarak varlığını sürdürmektedir. Kadınların eğitim seviyelerini ve kadınlara verilen eğitimin kalitesini artırmak, imalat sanayinde orta ve yüksek teknoloji ürün üretimi için son derece önemlidir. İnsan kaynaklarındaki kalitenin artması sonucunda kadınlar vasıflı çalışan olarak Türkiye ekonomisinde daha çok katma değer yaratacak işlerde istihdam edilebilecektir. 2008 yılındaki küresel finans krizinden sonra gerek alınan önlemler gerekse iktisadi krizlerin doğasından kaynaklanan nedenlerden dolayı, Türkiye’de özellikle kadınların işgücüne katılım oranındaki artış dikkat çekicidir.
57. İmalat sanayi genelinde 2014 yılı IV. Döneminde, çalışan kişi başına üretim endeksi, bir önceki yılın aynı dönemine göre (2013 yılı IV. dönemine göre) yüzde 0,58 azalmıştır. Çalışan kişi başına üretim endeksi, bir önceki döneme göre (2014 yılı III. dönemine göre) ise yüzde 5,38 artmıştır. Bir önceki yılın aynı dönemine göre çalışan kişi başına üretim endeksinde imalat sanayiyi oluşturan 24 bölümden 18’inde artış görülmüş, en büyük artış “Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı” bölümünde gerçekleşmiştir.
58. 2007-2012 yılları arası Toplam Faktör Verimliliği (TFV) artış hızı yüzde -0,5’tir. 2012 yılında büyüme oranına katkı veren unsur sermaye stoku ve yüksek oranda artış gösteren unsur ise istihdamdır. Söz konusu dönemde, imalat sanayinde büyük ölçekli firmalardan kaynaklanan bir verimlilik artışı yaşanmıştır. Büyük ve küçük ölçekli firmalar arasındaki yüksek verimlilik farkı ise devam etmiştir.
59. 2014 yılı TÜİK verilerine göre Türkiye genelinde işsiz sayısı 2 milyon 853 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı ise yüzde 9,9 seviyesindedir. İşsizlik oranı erkeklerde yüzde 9, kadınlarda ise yüzde 11,9 olmuştur.
60. Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan 2014-2015 Küresel Rekabetçilik Endeksi Raporu’na göre Türkiye, rekabet sıralamasında 144 ülke içerisinde 45.

sırada yer almaktadır (Tablo 9). Türkiye'nin 2014 yılında rekabet gücü endeksinde 45. sırada yer almasına olumlu katkı sağlayan bileşenler arasında mal piyasalarının etkinliği, işgücü gelişmişliği ve altyapı yer almaktadır. Türkiye'nin, endeks bileşenleri arasında en iyi sıralaması, 16. sırada yer aldığı pazar büyüklüğü bileşeninde gerçekleşmiştir.

Tablo 9: Küresel Rekabetçilik Endeksine Göre Türkiye'nin 2012, 2013 ve 2014 Yıllarına Ait Bileşenler Sıralaması

Bileşenler	2012 Yılı (144 ülke arasında)	2013 Yılı (148 ülke arasında)	2014 Yılı (144 ülke arasında)
Kurumsal yapılanma	64	56	64
Altyapı	51	49	51
Sağlık ve ilköğretim	63	59	69
Yükseköğretim ve eğitim	74	65	50
Mal piyasalarının etkinliği	38	43	43
Pazar büyüklüğü	15	16	16
İnovasyon	55	50	56
İşgücü piyasasının etkinliği	124	130	131
Makroekonomik ortam	55	76	58
Mali piyasaların gelişmişliği	44	51	58
Teknolojik hazırlık	53	58	55
İşgücü gelişmişliği	47	43	50

Kaynak: The Global Competitiveness Report 2014-2015, The Global Competitiveness Report 2013-2014, The Global Competitiveness Report 2012-2013

61. Türkiye'nin 2008-2014 yılları arası dış ticaret istatistikleri incelendiğinde (Tablo 10), ihracat ve ithalat artış eğilimlerinin genellikle benzer bir seyir izlediği görülmektedir. 2008 yılında 132 milyar Dolar seviyelerinde olan ihracat, 2014 yılında 157 milyar Dolara ulaşmıştır. 2008 yılını 201 milyar Dolarla tamamlayan ithalat ise 2014 yılına gelindiğinde 242 milyar Dolarlık büyüklüğe ulaşmıştır. 2009 yılında küresel krizin etkileri dış ticaret rakamlarına da olumsuz bir şekilde yansımıştır. 2009 sonrasında ise toparlanarak ihracat rakamları ve buna paralel olarak da ithalat rakamları da artış göstermiştir.

Tablo 10: 2008-2014 Dönemi Türkiye'nin Dış Ticaret Rakamları (Bin Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi	Dış Ticaret Hacmi	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
2008	132.027.196	201.963.574	-69.936.378	333.990.770	65.4
2009	102.142.613	140.928.421	-38.785.809	243.071.034	72.5
2010	113.883.219	185.544.332	-71.661.113	299.427.551	61.4
2011	134.906.869	240.841.676	-105.934.807	375.748.545	56.0
2012	152.461.737	236.545.141	-84.083.404	389.006.877	64.5
2013	151.802.637	251.661.250	-99.858.613	403.463.887	60.3
2014	157.642.154	242.182.754	-84.540.600	399.824.908	65.1

Kaynak: TÜİK

62. İmalat sanayi 2014 itibarıyla Türkiye'nin ihracatında yüzde 93,6'lık bir paya sahiptir. 2010 yılında imalat sanayinde 105 milyar Dolarlık ihracat gerçekleştirilirken, 2014 yılı itibarıyla bu rakam 147 milyar Dolara çıkmıştır.
63. Türkiye'nin ihracatının ülke gruplarına dağılımı incelendiğinde (Tablo 11); 2014 yılında AB-28 ülkelerinin Türkiye'nin toplam ihracatındaki payının yüzde 46,6 olduğu görülmektedir. 2011 yılında 62,5 milyar Dolar ihracat yaptığımız AB-28 ülkelere, 2014 yılında 68,5 milyar Dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir. İhracatımızdan 2014 yılında yüzde 24,1 pay alan Yakındoğu ve Ortadoğu ülkelerine yönelik ihracatımız 2011 yılında 27,9 milyar Dolardan 2014 yılında 35,3 milyar Dolara düzeyine çıktığı görülmektedir. İhracatımızdan 2014 yılında yüzde 9,3 pay alan Afrika ülkelerine yönelik ihracatımız 2011 yılında 10,3 milyar Dolar, 2013 yılında ise 13,7 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu veriler ışığında AB'nin ülke ihracatımızda ağırlığı devam etmekle birlikte, diğer bölgelerin de ihracattaki paylarının artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Türkiye, ihracatta uygulanan pazar çeşitlemesi politikası sayesinde dünyanın tüm bölgelerine ihracatını artırmıştır.

Tablo 11: 2011, 2012, 2013 ve 2014 Yılı İhracatının Ülke Gruplarına Göre Dağılımı (Bin Dolar)

Ülke Grubu	2011	2012	2013	2014	2014 Bir önceki yıla göre değişim (%)	2014 Pay (%)
A-AVRUPA BİRLİĞİ (AB 27)³	62.589.257	59.398.377	63.039.810	68.529.093	8,7	46,6
B-TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	2.544.721	2.294.934	2.412.824	2.270.359	-5,9	1,5
C-DİĞER ÜLKELER	69.772.890	90.768.426	86.350.002	86.836.914	0,6	59,1
1-Diğer Avrupa (AB Hariç)	12.734.548	14.166.917	14.213.880	15.186.557	6,8	10,3
2-Kuzey Afrika	6.700.805	9.443.604	10.041.750	9.757.905	-2,8	6,6
3-Diğer Afrika	3.633.016	3.913.246	4.103.794	3.997.238	-2,6	2,7
4-Kuzey Amerika	5.459.299	6.662.554	6.580.293	7.295.189	10,9	5,0
5-Orta Amerika ve Karayipler	626.293	769.630	1.004.173	932.216	-7,2	0,6
6-Güney Amerika	1.840.351	2.191.084	2.126.991	1.852.595	-12,9	1,3
7-Yakın ve Orta Doğu	27.934.772	42.451.153	35.574.660	35.390.973	-0,5	24,1
8-Diğer Asya	10.199.361	10.574.649	12.016.838	11.593.290	-3,5	7,9
9-Avustralya ve Yeni Zelanda	480.755	490.339	538.473	600.444	11,5	0,4
10-Diğer Ülke ve Bölgeler	163.690	105.250	149.150	230.507	54,5	0,2
D-SEÇİLMİŞ ÜLKE GRUPLARI						
1-OECD Ülkeleri	67.113.921	66.289.740	68.683.836	76.692.707	11,7	52,2
2-EFTA Ülkeleri	1.887.252	2.601.134	1.661.908	3.795.387	128,4	2,6
3-Karadeniz Ekonomik İşbirliği	17.767.964	18.791.305	20.367.992	19.691.311	-3,3	13,4
4-Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	9.291.735	16.563.295	11.898.400	11.720.037	-1,5	8,0
5-Bağımsız Devletler Topluluğu	13.376.636	15.074.703	16.924.418	15.620.707	-7,7	10,6
6-Türk Cumhuriyetleri	5.039.884	5.840.703	6.908.137	7.110.349	2,9	4,8
7-İslam İşbirliği Teşkilatı	37.325.434	55.218.487	49.370.615	48.634.178	-1,5	33,1

Kaynak: TÜİK, 2014

³ 2013 yılından itibaren AB-28 adını almıştır.

64. 2010-2014 yılları arasında Türkiye’de imalat sanayi alt sektörlerinin toplam imalat sanayi ihracatı içerisindeki payları incelendiğinde (Tablo 12) tekstil ürünleri, giyim eşyası, ana metal sanayi, başka yerde sınıflandırılmamış makine teçhizat ve motorlu kara taşıtı ve römork sektörlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Söz konusu sektörlerin 2014 yılı itibarıyla imalat sanayi alt sektörleri ihracatı içerisindeki payı yüzde 53,1’dir.

Tablo 12: İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Toplam İmalat Sanayi İhracatı İçindeki Payı (%)

Sektör	2010	2011	2012	2013	2014
Gıda Ürünleri ve İçecek	6,4	7,1	6,6	7,5	7,6
Tütün Ürünleri	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4
Tekstil Ürünleri	10,4	10,3	9,3	10,4	10,5
Giyim Eşyası	10,1	9,2	8,3	9,0	9,4
Dabaklanmış Deri, Bavul, El Çantası, Saraciye ve Ayakkabı	0,6	0,6	0,6	0,8	0,8
Ağaç ve Mantar Ürünleri (Mobilya Hariç); Hasır vb. Örülerek Yapılan Maddeler	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	1,1	1,1	1,2	1,4	1,4
Basım ve Yayım; Plak, Kaset vb.	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıtlar	3,9	4,9	5,0	4,5	3,9
Kimyasal Madde ve Ürünler	5,4	5,4	5,1	5,4	5,4
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	4,6	5,0	4,5	5,0	5,1
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	3,8	3,2	2,9	3,0	2,9
Ana Metal Sanayi	13,7	13,5	20,3	12,4	11,3
Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhizatı Hariç)	4,7	4,9	4,6	5,0	5,1
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat	8,6	8,8	8,3	9,0	9,2
Büro, Muhasebe ve Bilgi İşleme Makinaları	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makina ve Cihazlar	4,6	4,7	4,1	4,6	4,3
Radyo, Televizyon, Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları	1,8	1,7	1,8	1,4	1,5
Tıbbi Aletler; Hassas Optik Aletler ve Saat	0,4	0,4	0,4	0,6	0,6
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	14,1	13,5	11,3	12,9	13,1
Diğer Ulaşım Araçları	1,6	1,6	1,2	1,7	1,6
Mobilya ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Ürünler	3,1	3,2	3,5	4,4	5,2

Kaynak: TÜİK

65. Sektörel bazda ihracat rakamları incelendiğinde (Tablo 13) 2014 yılının ihracat sıralamasında ilk sırada yer alan sektör 19,2 milyar Dolarla motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı olmuştur. İkinci sırayı 16,7

milyar Dolarla ana metal sanayi alırken, tekstil ürünlerinin imalatı 15,4 milyar Dolar ihracatla üçüncü sırada yer almıştır.

Tablo 13: En Çok İhracat Gerçekleştiren Sanayi Sektörleri (2014 Yılı)

	Bin Dolar
Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	19.218.822
Ana Metal Sanayi	16.638.868
Tekstil Ürünlerinin İmalatı	15.418.087

Kaynak: TÜİK, Mart 2015

66. 2010-2014 yılları arasında Türkiye’de imalat sanayi alt sektörlerinin toplam imalat sanayi ithalatı içerisindeki payları incelendiğinde (Tablo 14) kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar, kimyasal madde ve ürünler, ana metal sanayi, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat sektörlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Söz konusu sektörlerin 2014 yılı itibarıyla imalat sanayi alt sektörleri ithalatı içerisindeki payı yüzde 54,2’dir.

Tablo 14: İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Toplam İmalat Sanayi İthalatı İçindeki Payı (%)

Sektör	2010	2011	2012	2013	2014
Gıda Ürünleri ve İçecek	2,4	2,7	2,9	2,8	3,0
Tütün Ürünleri	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Tekstil Ürünleri	4,2	3,7	3,1	3,0	3,2
Giyim Eşyası	1,6	1,5	1,3	1,4	1,5
Dabaklanmış Deri, Bavul, El Çantası, Saraciye ve Ayakkabı	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9
Ağaç ve Mantar Ürünleri (Mobilya Hariç); Hasır Vb. Örülerek Yapılan Maddeler	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	2,3	2,0	2,0	1,9	2,1
Basım ve Yayım; Plak, Kaset Vb.	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıtlar	9,5	10,0	10,9	9,6	10,0

Kimyasal Madde ve Ürünler	18,6	18,1	18,0	17,0	18,6
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	2,4	2,4	2,5	2,5	2,7
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	1,1	1,0	1,0	1,0	1,2
Ana Metal Sanayi	12,8	14,2	15,1	17,9	14,1
Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhizatı Hariç)	2,2	2,1	2,2	2,4	2,2
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat	10,7	11,6	11,7	11,9	11,6
Büro, Muhasebe ve Bilgi İşleme Makinaları	2,2	1,8	1,9	1,9	2,0
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makina ve Cihazlar	5,6	5,1	4,7	4,3	4,3
Radyo, Televizyon, Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları	3,7	3,4	3,8	4,1	4,7
Tıbbi Aletler; Hassas Optik Aletler ve Saat	2,6	2,5	2,6	2,6	2,9
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	10,9	10,8	9,5	9,9	9,8
Diğer Ulaşım Araçları	3,7	3,5	2,8	2,1	2,5
Mobilya ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Ürünler	1,7	1,7	1,9	1,7	1,8

Kaynak: TÜİK

67. 2003-2013 yılları arasında Türkiye’de teknoloji yoğunluğu grubuna giren ürünlerin imalat sanayi içindeki paylarının değişimi Tablo 15’te verilmektedir. Bu göstergelere göre düşük teknoloji grubuna giren malların toplam imalat sanayi üretimi içindeki payı 2003 yılında yüzde 47,0 iken, 2013 yılında yüzde 39 düzeyine gerilemiştir. Diğer yandan aynı dönemde ortanın altı ve ortanın üstü teknoloji grubuna giren malların toplam imalat sanayi üretimi içindeki payı yüzde 47,4’ten yüzde 57,6 oranına yükselmiştir. Yüksek teknoloji grubuna giren malların toplam imalat sanayi üretimi içerisindeki payı yüzde 5,7’den yüzde 3,4’e gerilemiştir.

68. Tablo 15'teki veriler ışığında, imalat sanayiinin üretim yapısında orta teknoloji sektörlere doğru dönüşüm eğilimi gözlenmektedir. Özellikle otomotiv ve elektrikli makine sektörleri üretiminde 2009 yılından bu yana kaydedilen önemli artışlar, ortanın üstü teknoloji sektörlerinin toplam üretim içerisindeki payının artmasında etkili olmuştur. Son yıllarda yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin üretiminde gözlemlenen kısmi artışlara karşın, daha az teknoloji yoğunluklu sektörlerde üretimin daha hızlı artıyor olması nedeniyle, yüksek teknoloji sektörlerinin toplam üretimden aldıkları payda azalma yaşanmıştır.

Tablo 15: İmalat Sanayi Üretim ve İhracatının Yapısı

Teknoloji Yoğunluğu ⁽¹⁾	TÜRKİYE							
	Üretim				İhracat			
	2003	2007	2012	2013	2002	2007	2012	2013
Yüksek	5,7	3,4	3,5	3,4	6,2	4,5	3,7	3,5
Ortanın Üstü	21,9	23,2	24,1	24,7	24,3	32,8	31,4	32,3
Ortanın Altı	25,5	34,8	33,2	32,9	22,8	29,7	31,5	29,0
Düşük	47,0	38,7	39,1	39	46,8	33,0	33,5	35,3
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: 2015 Yılı Programı

(1) OECD Science, Technology and Industry Scoreboard sınıflandırması esas alınmıştır.

69. İmalat sanayinin teknolojik yapısını değiştirmeye yönelik politikalar uzun dönemli bir değerlendirme sürecini gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında 2002'den bu yana uygulanan sanayi politikalarının imalat sanayi üretiminde teknoloji düzeyinin yükseltilmesi hedefini başarılı bir şekilde hayata geçirdiği görülmektedir. Bu anlamda düşük teknoloji ürünlerden orta teknoloji ürünlere geçişte uygulanan politika ve çıktılar, yüksek teknoloji ürünlere geçiş sürecinde de yol gösterici birer politika aracı olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 16: İhracatın Teknolojik Yapısı (Milyon TL) (ISIC, Rev.4)

	2010	2011	2012	2013	2014*
Temel Eczacılık Ürünlerinin Ve Eczacılaşa Ait Malzemelerin İmalatı	910	1.032	1.286	1.552	1.856
Bilgisayarların, Elektronik Ve Optik	3.482	4.302	5.441	5.143	6.364

Ürünlerin İmalatı					
Hava Ve Uzay Araçları Ve İlgili Makinelerin İmalatı	656	887	1.363	1.775	1.907
YÜKSEK TEKNOLOJİ	5.050	6.222	8.092	8.471	10.128
Kimyasalların Ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	7.706	10.349	11.927	13.013	15.566
Silah Ve Mühimmat (Cephane) İmalatı	284	407	605	829	1.125
Elektrikli Teçhizat İmalatı	11.936	15.701	17.327	19.664	23.088
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Teçhizat İmalatı	8.038	11.452	12.714	14.912	17.966
Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) Ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	22.921	29.436	30.179	35.931	43.182
Demiryolu Lokomotifleri Ve Vagonlarının İmalatı	2	176	192	291	254
Askeri Savaş Araçlarının İmalatı	143	248	292	265	428
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Ulaşım Araçlarının İmalatı	115	137	165	206	244
Tıbbi Ve Dişçiliğe Ait Araç Ve Gereçlerin İmalatı	238	352	429	585	703
ORTA YÜKSEK TEKNOLOJİ	51.388	68.262	73.834	85.700	102.562
Kok Kömürü Ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	6.278	10.272	12.914	12.032	12.525
Kauçuk Ve Plastik Ürünlerin İmalatı	7.379	10.522	11.618	13.611	16.549
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	6.008	6.788	7.361	8.186	9.478
Ana Metal Sanayii	21.780	28.703	52.405	33.109	36.468
Metal Yapı Malzemeleri, Tanklar, Rezervuarlar Ve Buhar Jeneratörleri	3.177	4.347	5.208	5.872	6.852
Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı, Metal İşleme Hizmeti Faaliyetleri	4.503	6.448	6.946	7.994	9.841
Gemi Ve Tekne Yapımı	1.684	2.084	1.462	2.151	2.790

ORTA DÜŞÜK TEKNOLOJİ	50.813	69.167	97.917	82.959	94.506
Gıda Ürünlerinin İmalatı	11.192	16.611	18.876	22.197	27.211
İçeceklerin İmalatı	272	344	409	482	604
Tütün Ürünleri İmalatı	447	514	754	902	1.223
Tekstil Ürünlerinin İmalatı	13.180	17.701	19.577	22.840	27.257
Giyim Eşyalarının İmalatı	19.149	23.369	25.680	29.374	36.435
Deri Ve İlgili Ürünlerin İmalatı	1.025	1.399	1.769	2.167	2.683
Ağaç, Ağaç Ürünleri Ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman Ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Eşya İml.	881	1.128	1.249	1.457	1.962
Kâğıt Ve Kâğıt Ürünlerinin İmalatı	1.832	2.409	3.009	3.747	4.423
Kayıtlı Medyanın Basılması Ve Çoğaltılması	30	38	37	34	43
Mobilya İmalatı	1.847	2.430	3.056	3.822	4.746
Mücevherat, Bijuteri Eşyaları Ve İlgili Ürünlerin İmalatı	2.329	3.330	4.860	6.574	9.644
Müzik Aletleri İmalatı	13	15	16	17	22
Spor Malzemeleri İmalatı	41	65	91	120	134
Oyun Ve Oyuncak İmalatı	39	43	51	67	96
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalat	472	621	582	940	1.561
DÜŞÜK TEKNOLOJİ	52.757	70.024	80.024	94.747	118.050
İMALAT TOPLAMI	160.009	213.677	259.869	271.878	325.246

Kaynak: OECD'nin teknoloji sınıflandırmasına göre TÜİK verileri hesaplamaları. (Mayıs 2015)
*2014 yılı verileri geçicidir.

70. Son dönemlerde ivme kazanan Ar-Ge ve yenilikçilik yatırımlarının imalat sanayi üretimine etkin bir şekilde yansıtılmasına yönelik çalışmalara devam edilmektedir. Bu bağlamda altı yıllık dönem için ülkemizin bilim, teknoloji ve yenilik vizyonunu, önceliklerini ve hedeflerini içeren temel strateji belgesi olan Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (UBTYS) (2011-2016) kapsamında; otomotiv, makine-imalat, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ülkemizin Ar-Ge ve

yenilik kapasitesi açısından güçlü olduğu öncelikli alanlar; enerji, su, gıda, savunma, uzay ve sağlık alanları da Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde ivme kazanılmasına ihtiyaç duyulan öncelikli alanlar olarak belirlenmiştir.

71. 2014 yılında Türkiye'ye 12.146 milyon Dolar'lık uluslararası doğrudan yatırım girişinin 2.891 milyon Dolar'ı imalat sanayi sektörlerinde yatırıma dönüşmüştür. 2014 yılı sermaye girişlerinin (8.699 milyon Dolar) yüzde 54'ü sanayi ve yüzde 46'sı hizmetler sektörüne gerçekleşmiştir. İmalat sanayisine yönelik alt sektörler bazında bilgisayar, elektrik-elektronik ürünlerin imalatı, 918 milyon Dolar'lık bir giriş ile imalat sanayi genelinde yüzde 32 payla birinci sırada yer alırken gıda, içecek ve tütün ürünleri imalatı 558 milyon Dolar'lık giriş ile yüzde 20 payla ikinci olmuştur. Bir önceki yıl girişlerine göre yüzde 82 artış gösteren kimyasal ürünlerin imalatı ise 2014 yılında 486 milyon Dolar'a yakın giriş olarak ve imalat sanayi genelinde yüzde 17 payla üçüncü sırada yer almıştır. Uluslararası Doğrudan Yatırım girişinin yüzde 76'sı (6.571 milyon Dolar) AB ülkelerinden kaynaklanmıştır. Söz konusu rakam AB'nin dış ticarete olduğu gibi Türkiye'ye yapılan doğrudan yatırımlarda da ağırlığını koruduğunu göstermektedir.⁴
72. Türkiye'nin orta gelir grubundan üst-orta gelir düzeyine yükselişi, düşük teknolojili üretim yapısından orta teknolojili üretim yapısına geçmesi sayesinde olmuştur. Bu kapsamda; Türkiye ekonomisinin yüksek gelirli bir ekonomi olması ve orta gelir tuzağı tehlikesiyle karşı karşıya kalmaması için sanayi yatırımlarının bölgesel ölçekte dengeli bir şekilde dağılması, imalat sanayisinin gelişiminin hızlandırılması ve katma değeri yüksek ileri teknoloji ürünlerin üretim ve ihracat içerisindeki payının artırılması önem arz etmektedir.

---

⁴ Merkez Bankası geçici verileridir.

2. VİZYON VE GENEL AMAÇ

73. Türkiye'nin 2023 hedefleri doğrultusunda hazırlanan ve 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı; yüksek, istikrarlı ve kapsayıcı ekonomik büyümenin yanı sıra hukukun üstünlüğü, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, insani gelişmişlik, çevrenin korunması ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi unsurları kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.
74. Bu çerçevede; Türkiye Sanayi Stratejisi'nin vizyonu, "**Orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerde Afro-Avrasya'nın tasarım ve üretim üssü olmak**" şeklinde belirlenmiştir. Bu vizyon doğrultusunda, 2015–2018 dönemini kapsayan Türkiye Sanayi Stratejisi'nin genel amacı ise "**Türk sanayisinin rekabet edebilirliğinin ve verimliliğinin yükseltilerek, dünya ihracatından daha fazla pay alan, ağırlıklı olarak yüksek katma değerli ve ileri teknoloji ürünlerin üretildiği, nitelikli işgücüne sahip ve aynı zamanda çevreye ve topluma duyarlı bir sanayi yapısına dönüşümünü hızlandırmak**" olarak belirlenmiştir.

3. STRATEJİK HEDEFLER

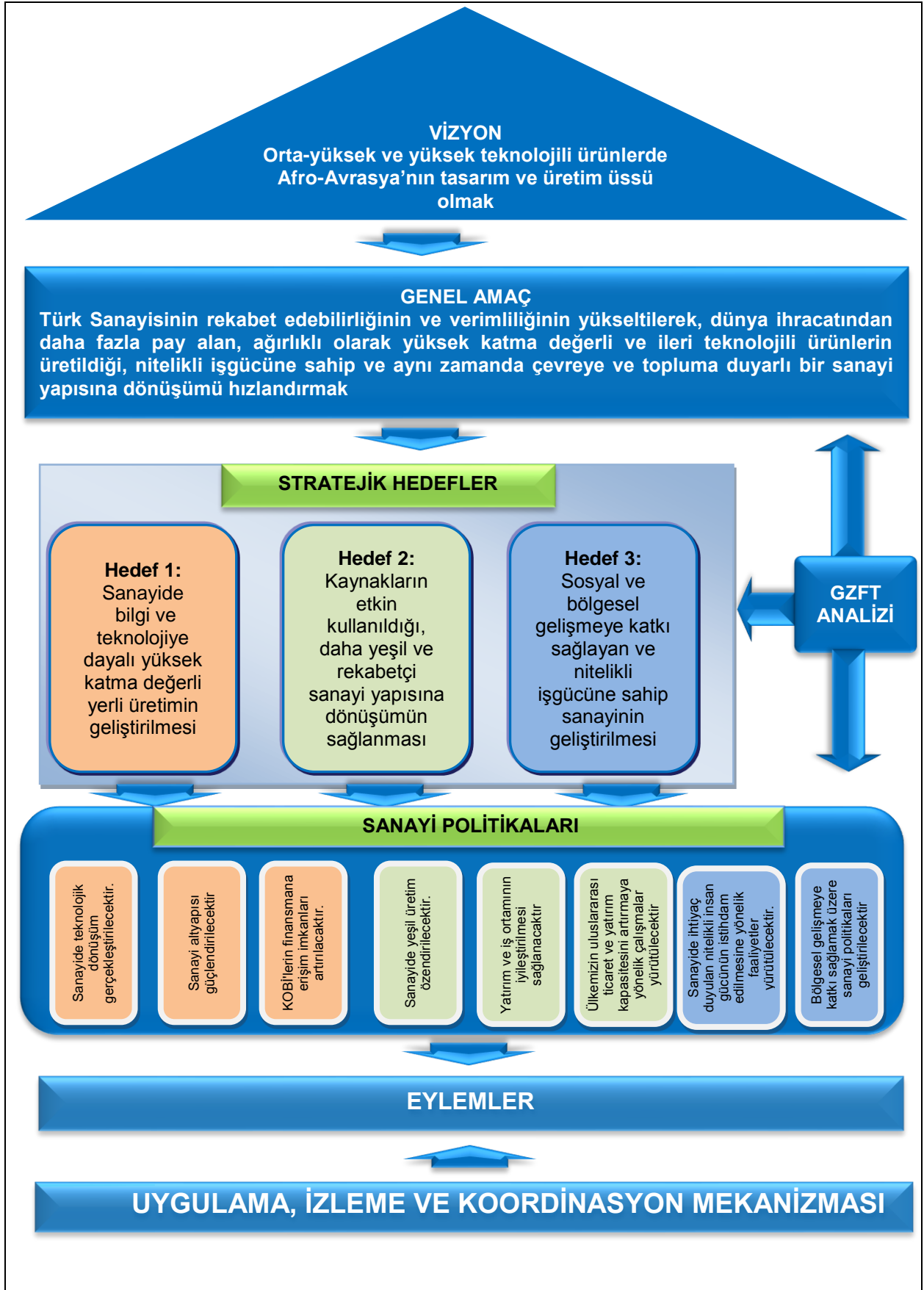
75. Yukarıda belirtilen genel amacı gerçekleştirmek üzere, üç temel stratejik hedef tespit edilmiştir. Uygulanacak sanayi stratejisinin odağında, bu üç temel stratejik hedef doğrultusunda yapısal dönüşümü desteklemek yer almaktadır:

Hedef 1: Sanayide bilgi ve teknolojiye dayalı yüksek katma değerli yerli üretimin geliştirilmesi

Hedef 2: Kaynakların etkin kullanıldığı, daha yeşil ve rekabetçi sanayi yapısına dönüşümün sağlanması

Hedef 3: Sosyal ve bölgesel gelişmeye katkı sağlayan ve nitelikli işgücüne sahip sanayinin geliştirilmesi

Şekil 1: Türkiye Sanayi Stratejisi Genel Çerçevesi

76. Belirlenen üç stratejik hedef, politika alanları ve eylem planıyla uyumlu; **yerli, yenilikçi ve yeşil üretimi** teşvik edecek şekilde kurgulanmıştır.
77. Türkiye Sanayi Stratejisi 2015-2018 Belgesi, vizyon, genel amaç ve stratejik hedefler doğrultusunda sanayinin ve sektörlerin rekabet gücünü arttırmak üzere, yapısal dönüşümü yönlendirmeye ve desteklemeye katkı verecek, AB'deki sanayi politikası yaklaşımlarıyla uyumlu, Türk sanayisinin güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu fırsatlar ve karşı karşıya kaldığı tehditler çerçevesinde oluşturulan bir politika çerçevesini içermektedir. Söz konusu politikalar, Onuncu Kalkınma Planı'nda ve Avrupa Birliği'nin çalışma alanlarında öne çıkan konular göz önünde bulundurularak Girişim üyelerinin katkıları sonucu belirlenmiştir. Sektörel sanayi politikası alanları ise Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda takip edilen sektörel stratejiler aracılığıyla izlenecektir.

4. TÜRKİYE SANAYİ STRATEJİSİ POLİTİKA ALANLARI

78. Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018), Türkiye sanayisinin yol haritasını oluşturan bir politika dokümanıdır. Kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşlarının temsil edildiği ve ilgili sanayi politikası alanında uzmanlaşmanın sağlandığı Girişimler, 2015-2018 dönemi Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesinin oluşturulması sürecinde de aktif rol almışlardır.
79. Sanayi Strateji Belgesi (2015-2018) Onuncu Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program, Yıllık Program, Onuncu Kalkınma Planı İmalat Sanayinde Dönüşüm Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 3. Sanayi Şurası kararları, kamu kurum ve kuruluşlarının stratejik planları ve uluslararası alandaki raporlar dikkate alınarak hazırlanmıştır.
80. Hazırlıklarına 2013 Haziran ayında başlanan Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2015-2018'de öncelikle katılımcılığa önem verilerek ilgili kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinden mevcut durum ve politika önerileri talep edilmiştir.
81. 2014 yılı Mart ayında gerçekleştirilen Girişim toplantılarında, Girişim üyeleri ile birlikte Türkiye sanayisinin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılması ve dış çevreden kaynaklanan fırsatlar ile tehditlerin belirlenmesine yönelik GZFT analizi çalışması gerçekleştirilmiştir.

Şekil 2: Türkiye Sanayisinin GZFT Analizi

<u>GÜÇLÜ YÖNLER</u>	<u>ZAYIF YÖNLER</u>
1) Sanayi ürünlerine ilişkin AB teknik mevzuatı altyapısının tamamlanmış olması	1) İş süreçlerinde küçük işletmelerin teknolojiyi yeterince kullanamaması
2) Girişimciliğin arttırılmasına yönelik destek mekanizmalarının kurulması ve geliştirilmesi	2) Mevzuat ve teknoloji arasındaki uyumsuzluk
3) Bürokratik süreçlerin elektronik ortama aktarılması ve kolaylaştırılması	3) KOBİ'lerde nitelikli eleman eksikliği
4) İhracat desteklerinin çeşitliliği ve bilinirliğinin yüksek olması	4) İşgücü piyasasının yeterince esnek olmaması
5) Yatırımları özendirici teşvik sisteminin varlığı	5) Gümrük Birliği'nin bir gereği olarak AB ile paralel serbest ticaret anlaşmalarının imzalanmasında karşılaşılan güçlükler
6) Türkiye'nin jeopolitik konumu	6) İşadamlarının yaşadıkları vize sorunu
	7) Gümrük Birliğiyle ilgili alanlarda AB'nin karar alma mekanizmalarında yer

7) Komşu ve çevre ülkelerle olan sosyo-kültürel bağlar	alınmaması
8) Farklı sektörlerin ihracat yapma kapasitesi	8) Nitelikli teknik elemanların başka alanları tercih etmesi
9) Müşteri taleplerine esnek yaklaşım	9) Sanayi istihdamına yönelik toplumda var olan olumsuz algı
10) İş çevrelerinin risk alma ve girişimcilik kapasitesinin yüksek olması	10) Sanayi istihdamında iş koşulları ve ücret politikalarında yaşanan arz/talep uyumsuzluğu
11) Türkiye'nin büyüyen ekonomi olması nedeniyle ülkelerle Serbest Ticaret Anlaşması (STA) yapılması konusunda avantajlı konuma gelinmesi	11) İşletmelerde işbaşında eğitim imkânlarının yetersizliği
12) Ülke genelinde her alanda örgün ve yaygın mesleki eğitim olanaklarının varlığı ve çeşitliliği	12) Kredi Garanti Fonu (KGF) sistemiyle ilgili yasal mevzuat eksikliği
13) Mesleki yeterlilik sisteminin hayata geçmesine yönelik çalışmalar ve akreditasyon sisteminin varlığı	13) KGF ile ilgili farkındalık ve tanıtım eksikliği
14) Kredi Garanti Fonu (KGF) sisteminin kurulmuş olması	14) Melek yatırımcı sayısının azlığı
15) Bireysel katılım sermayesi mevzuat alt yapısının oluşturulması	15) KOBİ'lerin girişim sermayesine sıcak bakmamaları
16) KOBİ'lerin sermaye piyasalarından yararlanmasını öngören sistemin oluşturulması	16) Bilim, teknoloji, Ar-Ge, yenilikçilik, verimlilik, sınai mülkiyet kültürüne yönelik yeterli farkındalığın oluşturulamaması
17) Ar-Ge ve yenilikçiliğe ilişkin politika ve tedbirlerin üst politika belgelerinde yer alması	17) Firmaların Ar-Ge'ye ayırdığı kaynakların yetersiz olması
18) Destek mekanizmalarının geliştirilmesi	18) Ar-Ge konusundaki teknik bilgi eksikliği
19) Ülkemizdeki bilişim altyapısının güçlü olması	19) Ar-Ge çalışmalarının yeterince ticarileştirilememesi
20) Ülkemizdeki ulaştırma yatırımlarındaki artış	20) Yatırım ve destek mekanizmalarında eşgüdüm ve etki değerlendirmesinde yaşanan sıkıntılar
21) Çevresel izin ve denetim süreçlerinin elektronik ortama aktarılarak bürokratik süreçlerin azaltılmış olması	21) Firmaların Ar-Ge ve yenilikçilik alanlarına yönelik uzun vadeli planlama yapamamaları
22) Kalkınma ajanslarının kurulmuş olması	22) Sanayideki işletme maliyetlerinin yüksekliği
	23) Devlet destekleriyle ilgili etki analizinin yapılmaması
	24) Sanayinin yoğun olduğu bölgelerde yatırım yeri konusunda yaşanan zorluklar
	25) Firmaların çevre mevzuatı ile ilgili farkındalıklarının ve uyum konusunda destek mekanizmalarının yetersiz olması
	26) Çevreye duyarlı ürün ve üretim süreçleri konusunda bilinç eksikliği
	27) Atıkların ekonomik değeri konusunda bilinç eksikliği
	28) Bölgelerde yer alan KOBİ'lerin bilgi ve tecrübe eksikliği nedeniyle devlet teşviklerinden fazla yararlanamaması
	29) Sanayinin az gelişmiş olduğu bölgelerde kümelenme konusunda farkındalığın yeterli olmaması
	30) İşletmelerin tanıtım ve pazarlama konusunda yetersiz olmaları

<u>FIRSATLAR</u>	<u>TEHDİTLER</u>
1) Türkiye'deki girişimci potansiyeli	1) Küresel krizlerin yatırımcıların kararlarını olumsuz etkilemesi
2) AB'ye üyelik süreci	2) Avrupa'da yeni üretim merkezlerinin oluşması
3) Üçüncü ülkelerle ticarete AB teknik mevzuata uyumun getirdiği avantajlar	3) ABD ile AB arasında yapılan Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması nedeniyle yaşanabilecek muhtemel pazar kaybı
4) AB'ye üyelik perspektifinin uluslararası yatırımları çekmede sağladığı avantajlar	4) AB'nin STA yaptığı ülkelerle STA yapamamamız durumunda ticaret sapması
5) Gümrük Birliği'nden bağımsız olarak ticaret politikası araçlarının kullanılabilmesi	5) Komşu ülkelerde yaşanan siyasi istikrarsızlık
6) Ar-Ge'ye dayalı, katma değeri yüksek markalı ürünlerin üretiminin öncelikli olarak desteklenmesi	6) Gelişmiş ülkelerin tarife dışı engellerle korumacılığı arttırmaları
7) Genç ve dinamik nüfus	7) Kaya gazının üretime girmesiyle birlikte rekabetçiliği artan ülkeler
8) Sanayi yatırımlarındaki artış ve çeşitlilik	8) Küresel piyasadaki düşük işgücü maliyeti baskısı
9) Türkiye'de girişimciliğin desteklenmesi	9) Teknolojik gelişim hızına işgücü piyasalarının yetişememe riski
10) Alternatif finansman imkânlarının artması	10) Nüfus artış hızındaki düşüş
11) Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerini yürütecek nitelikli insan gücü potansiyeli	11) Rekabeti etkileyen teknolojinin hızlı değişimi
12) Kamu alımlarının Ar-Ge ve yenilikçiliği destekleyecek potansiyele sahip olması	12) Ar-Ge yatırım ölçeklerinin çok büyümesi
13) Ülke genelinde üniversite-sanayi işbirliği imkanı	13) Enerjide dışa bağımlılık
14) Ar-Ge ve yenilikçilik alanında geleceğe yönelik ülke hedeflerinin belirlenmesi ve stratejilerin oluşturulması	14) Çevre teknolojileri konusunda dışa bağımlılık
15) Ülkemizin uluslararası pazarlara yakınlığı ve coğrafi avantajı	15) Çevre maliyetlerinin firmalara getirdiği yükün telafi edilmesine dönük ilgili mekanizmaların bulunmaması
16) Devlet Destekleri Bilgi Sisteminin kurulması ve 2015 yılından sonra söz konusu sisteme kamu tarafından verilen desteklerle ilgili olarak veri akışının başlayacak olması	16) Rekabet edilen bazı ülkelerin çevre ile ilgili kaygılarının bulunmaması
17) Ülkemizdeki yenilenebilir enerji kaynağı potansiyeli	
18) AB süreci çerçevesinde Çevre Faslına yönelik çalışmaların devam ediyor olması	
19) AB mali desteklerinden faydalanma olanağının bulunması	
20) Çevre yatırımlarının (verimlilik, hammadde vb.) ekonomiye katkı sağlayabilecek nitelikte olması	
21) Kalkınma ajanslarının Sanayi Stratejisiyle uyumlu stratejiler oluşturma potansiyeli	

82. GZFT analizinde tespit edilen zayıf yönler ve tehditler puanlama yöntemi ile önem derecesine göre gruplandırılmıştır (Şekil 3).

83. GZFT analiziyle birlikte üst plan, program ve strateji belgeleriyle belirlenen öncelikli alanlar, ilgili tarafların görüş ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurularak sanayiye ilişkin sekiz adet öncelikli politika alanı belirlenmiştir.

Şekil 3: Politika Alanlarının Belirlenmesi

GZFT Analizi Sonuçları	Politika Alanları
<ul style="list-style-type: none"> ✓ İş süreçlerinde küçük işletmelerin teknolojiyi yeterince kullanamaması ✓ Bilim, teknoloji, Ar-Ge, yenilikçilik, verimlilik, sınai mülkiyet kültürüne yönelik yeterli farkındalığın oluşturulamaması ✓ Firmaların Ar-Ge'ye ayırdığı kaynakların yetersiz olması ✓ Ar-Ge çalışmalarının yeterince ticarileştirilememesi ✓ Ar-Ge yatırım ölçeklerinin çok büyümesi	SANAYİDE TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sanayideki işletme maliyetlerinin yüksekliği ✓ Devlet destekleriyle ilgili etki analizinin yapılmaması ✓ Sanayinin yoğun olduğu bölgelerde yatırım yeri konusunda yaşanan zorluklar ✓ Enerjide dışa bağımlılık	ALTYAPI SEKTÖRLERİ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kredi Garanti Fonu (KGF) sistemiyle ilgili yasal mevzuat eksikliği ✓ KGF ile ilgili farkındalık ve tanıtım eksikliği ✓ Melek yatırımcı sayısının azlığı ✓ KOBİ'lerin girişim sermayesine sıcak bakmamaları	KOBİLERİN FİNANSMANA ERİŞİMİ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Firmaların çevre mevzuatı ile ilgili farkındalıklarının ve uyum konusunda destek mekanizmalarının yetersiz olması ✓ Çevreye duyarlı ürün ve üretim süreçleri konusunda bilinç eksikliği ✓ Atıkların ekonomik değeri konusunda bilinç eksikliği ✓ Çevre maliyetlerinin firmalara getirdiği yükün telafi edilmesine dönük ilgili mekanizmaların bulunmaması	YEŞİL ÜRETİM
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yatırım ve destek mekanizmalarında eşgüdüm ve etki değerlendirmesinde yaşanan sıkıntılar ✓ Küresel krizlerin yatırımcıların kararlarını olumsuz etkilemesi ✓ Küresel piyasadaki düşük işgücü maliyeti baskısı ✓ Teknolojik gelişim hızına işgücü piyasalarının yetişememe riski	YATIRIM VE İŞ ORTAMI

<ul style="list-style-type: none"> ✓ ABD ile AB arasında yapılan Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması nedeniyle yaşanabilecek muhtemel pazar kaybı ✓ AB'nin STA yaptığı ülkelerle STA yapamamamız durumunda ticaret sapması ✓ Komşu ülkelerde yaşanan siyasi istikrarsızlık ✓ Gelişmiş ülkelerin tarife dışı engellerle korumacılığı arttırmaları 	ULUSLARARASI TİCARET VE YATIRIM
<ul style="list-style-type: none"> ✓ KOBİ'lerde nitelikli eleman eksikliği ✓ İşgücü piyasasının yeterince esnek olmaması ✓ Nitelikli teknik elemanların başka alanları tercih etmesi ✓ İşletmelerde işbaşında eğitim imkânlarının yetersizliği 	BECERİLER VE İNSAN KAYNAĞI
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bölgelerde yer alan KOBİ'lerin bilgi ve tecrübe eksikliği nedeniyle devlet teşviklerinden fazla yararlanamaması ✓ Sanayinin az gelişmiş olduğu bölgelerde kümelenme konusunda farkındalığın yeterli olmaması ✓ İşletmelerin tanıtım ve pazarlama konusunda yetersiz olmaları 	BÖLGESEL GELİŞME

Politika 1: Sanayide teknolojik dönüşüm gerçekleştirilecektir.

84. Rekabet gücünün, ülkelerin ekonomik kalkınmışlığının ve toplumsal refah seviyesinin bir göstergesi haline geldiği yirmi birinci yüzyılda, tüm ülkeler kıyasıya bir yarış içindedirler. Hedef ise dünya ekonomisinde daha fazla söz sahibi olabilmektir. Rekabet edebilmenin, bilgi ve yeni teknoloji üretmekten geçtiği gerçeğinden hareketle, gelişmiş ülkeler Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerine daha fazla önem vermişlerdir. Bunun yanında sosyal yaşamdan ekonomiye, ekonomiden siyasete kadar yaşamın tüm alanlarının da teknolojiye bağımlı hale gelmesi, daha ileri teknolojiler üretilmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

85. Onuncu Kalkınma Planının dört ana ekseninden biri olan “Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme”nin gerçekleştirilebilmesi için Türk Sanayi yapısının yüksek teknolojlili ürünler üreten bir yapıya dönüşümünün sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda Ar-Ge, firmalarımızın yenilikçi üretim yapımları için en önemli araçlardan birisi olacaktır.

86. Teknolojik ürün üretme sürecinin ticarileştirme aşamasının güçlendirilmesi, teknoloji transferine yönelik ara yüzlerin oluşturulması, yenilikçi girişimciliğin geliştirilmesi, kamu alımlarının yerli teknolojilerin geliştirilmesini destekler yapıya kavuşturulması, üretim süreçlerinde verimliliği artıran ve sürdürülebilir üretimi destekleyen teknolojilerin geliştirilmesi, imalat sanayi üretiminde ve ihracat içinde yüksek teknolojlili sektörlerin payının artırılması ihtiyacı önemini korumaktadır.
87. Bununla birlikte, ana ve yan sanayi firmalarının ortak Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde bulunarak kolektif becerilerini artırmaları gerekmektedir.
88. Ülkemizde yüksek teknolojlili ürünlerin üretim kapasitesinin artırılması için kamu alımlarını kaldıraç olarak kullanan yeni mekanizmalar oluşturulmuştur. Bu mekanizmalar: 1) Kamu mal alımlarında yüksek teknolojlili ürünlere fiyat avantajının sağlanması 2) Kamu mal ve hizmet alımlarıyla sanayide yenilik, yerleşme ve teknoloji transferini öngören Sanayi İşbirliği Programı (SİP) 3) Ar-Ge projeleri sonucunda ortaya çıkan ürünlere Teknolojik Ürün Deneyim Belgesi verilmesi ve kamu alımlarında iş deneyim belgesi yerine bu belgenin kullanılması imkanının sağlanmasıdır.
89. Ekonomideki en büyük mal ve hizmet alıcısı kamu kurum ve kuruluşlarıdır. Kamu alımlarının yönlendirilmesi ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ayrılan kaynakların artırılması, teknoloji yoğun bir üretim tarzının geliştirilmesi, öncelikli sektörlerde yatırımların çekilmesi, dolayısıyla ithalata olan bağımlılığın azaltılması mümkündür.
90. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 23. Toplantısında "Kamu Alımlarının ve Kullanım Hakkı Tahsislerinin Yeniliği, Yerleşmeyi ve Teknoloji Transferini Teşvik Edecek Şekilde İyileştirilmesi (2011/106)" Kararı kapsamındaki görev Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na verilmiştir.
91. Bu karar kapsamında, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kurum ve kuruluşlar ile birlikte yürütülen çalışmalar sonucu 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yapılan değişiklikler 19 Şubat 2014 tarihli ve 28918

sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu değişlikle birlikte yenilik, yerleşme ve teknoloji transferini sağlamaya yönelik sanayi işbirliği uygulamaları içeren kamu mal ve hizmet alımları Kamu İhale Kanunu kapsamı dışına çıkarılmıştır. Kanunda yapılan diğer bir değişiklik ise Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak orta ve yüksek teknolojili sanayi ürünleri arasından belirlenen ve her yıl ocak ayında Kamu İhale Kurumu tarafından ilan edilen listede yer alan malların ihalelerinde yerli malı teklif eden istekliler lehine % 15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanması zorunlu hale getirilmiştir.

92. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nda yapılan değişikliğe istinaden Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca hazırlanan Yerli Malı Tebliği 13/09/2014 tarihli ve 29118 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yerli Malı Tebliğine göre bir ürüne Yerli Malı Belgesi düzenlenmesi için en az %51 yerli katkı oranına sahip olma kriteri getirilmiştir. Tebliğ, kamu mal alım ihalelerinde yerli malı teklif eden istekli lehine %15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanması mekanizmasının daha etkin bir şekilde kullanılabilmesine imkan sağlayacaktır.
93. Sanayi İşbirliği Programı ile sanayide yenilik, yerleşme ve teknoloji transferini sağlamak, iç pazarın ve dış ticaretin dinamizmini artırmak, yerli sanayi için uluslararası alanda yeni pazarlar yaratmak, istihdam ve işgücü kalitesini artırmak, döviz girdilerini artırarak cari açığın azaltılmasını sağlamak mümkün olabilmekte olup bu açıdan söz konusu uygulama ülkemiz için büyük önem arz etmektedir.
94. Bu çerçevede, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kamu kurum/kuruluşları, STK’lar ve sektörün katkılarıyla hazırlanan “Sanayi İşbirliği Programı (SİP) Yönetmeliği” 15.02.2015 tarih ve 29268 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak üzere yürürlüğe girmiştir.
95. Sanayi İşbirliği Programı (SİP) ile başta ulaştırma, enerji ve sağlık sektörlerinde olmak üzere kamunun büyük maliyet gerektiren yüksek teknoloji içeren alımlarında ülkemizin üretim ve teknoloji yeteneklerinin geliştirilmesine imkân sağlanmış olacaktır.

96. Onuncu Kalkınma Planı öncelikli dönüşüm programları arasında yer alan 1.2. İthalata Olan Bağımlılığın Azaltılması Programı, 1.11. Öncelikli Teknoloji Alanlarında Ticarileştirme Programı ve 1.12. Kamu Alımları Yoluyla Teknoloji Geliştirme ve Yerli Üretim Programlarında da yüksek teknoloji ürünlerde yerli üretim kapasitesinin artırılmasına yönelik eylemler ön plana çıkmaktadır.

97. Yukarıda belirtilen söz konusu mekanizmalar ülkemizin ithalata olan bağımlılığını azaltacak olup; yüksek katma değerli ürünlerin ihracatının artırılması yoluyla da dış ticaret açığının azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Politika 2: Sanayi altyapısı güçlendirilecektir.

98. Ülkemizdeki altyapı sektörleri, sanayinin rekabet gücü üzerinde kritik etkiye sahiptir. Önümüzdeki dönemde bu sektörlerin rekabetçi bir yapı içinde, imalat sanayine, nitelikli ve düşük maliyetli girdi ve hizmet sağlayabilme kapasiteleri, imalat sanayinin rekabetçiliği açısından da belirleyici olacaktır. Bu doğrultuda, sanayi stratejisi altyapı sektörlerinde rekabet gücünü doğrudan etkileyen alanlara odaklanmaktadır.

99. İmalat sanayinin ve hizmetler sektörünün en önemli girdilerinden birini enerji oluşturmaktadır. Ülkemiz enerji büyük oranda dışa bağımlıdır. Ülkemizin her geçen gün artan enerji talebinin yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanması, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve istikrar için son derece önemlidir.

100. Enerji arzında yaşanan sorunlar ve iklim değişikliği nedeniyle özellikle enerji tüketimi yüksek olan sektörler için enerji verimliliğine yönelik politikaların hayata geçirilmesi önem kazanmaktadır. Avrupa Birliği enerji ve iklim değişikliğine yönelik, 2020 yılına kadar 1990 yılı değerlerine göre, yüzde 20 sera gazı emisyonu azaltımı, yüzde 20 enerji verimliliği artışı ve yüzde 20 yenilenebilir enerji kullanımını hedeflemektedir. Ülkemiz 2023 yılında; 2011 yılına göre en az yüzde 20 oranında enerji yoğunluğunun azaltılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretimindeki payının yüzde 30 olması hedeflemektedir. Türkiye özellikle hidrolik, rüzgâr, güneş, jeotermal ve biokütle olmak üzere

önemli miktarda yenilenebilir enerji kaynaklarına sahiptir. Yenilenebilir enerji kaynakları potansiyel olarak kömürden sonra ikinci sırada gelmektedir.

101. İmalat sanayiinde ulaştırma altyapısının kapasitesi ve kalitesi, temel girdi maliyetlerinden olması sebebiyle, üretim verimliliğini, dolayısıyla rekabet gücümüzü belirlemektedir. Lojistik girdi maliyetlerinin yüksek olması üretim maliyetlerini artıracığından, firmalarımızın uluslararası pazarda rekabet gücünü azaltmaktadır. Ülkemizin coğrafi konumu sayesinde ulaştırma, taşımacılık ve ticarete merkez haline geliyor olması, lojistik altyapı ihtiyacını artıracaktır. 2023 hedefleri kapsamında Türkiye'nin dünyanın önde gelen lojistik merkezlerinden biri olması, dünyanın ilk 10 limanı arasında yer alan bir limana sahip olunması ve Türkiye'nin en az 10 farklı noktasında büyük ölçekli lojistik merkezi kurulması gibi hedefler yer almaktadır.

102. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ortak idari, teknik ve altyapı hizmetleri sunarak, sanayi işletmelerinin bir arada faaliyet göstermesine zemin hazırlayan bölgelerdir. Bu bölgeler, yatırımların işbirliği anlayışıyla yapılmasına, enerji, çevre ve ulaşım gibi asgari altyapı şartlarının tek bir elden yönetilmesine, üretim maliyetlerinin azalmasına ve kalite standardının yükselmesine zemin hazırlamaktadır.

103. Günümüz koşullarına uygun güncel mevzuatı ile sanayicimize enerji, çevre, ulaşım gibi ihtiyaç duyulan konularda dünya standartlarında yatırım ortamı sunan OSB modeli, artık dünya ülkeleri tarafından da örnek alınan kurumsal bir yapıya sahiptir.

Politika 3: KOBİ'lerin finansmana erişim imkanları artırılacaktır.

104. Türkiye, gelişmekte olan ülkeler içinde 2009 yılından bu yana kredi/GSYİH oranı en çok artan ülkelerden biridir. 2012 yılı son çeyreğinden bu yana bakıldığında da Türkiye yüksek kredi büyümesi ile benzer ülkeler arasında öne çıkmaktadır.

105. Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye ekonomisindeki gelişmenin en önemli dayanağı KOBİ'lerdir. 2012 yılı TÜİK verilerine göre ülkemizde sanayi ve hizmet

sektörlerinde 2.646.117 girişim faaliyet göstermiştir. KOBİ toplam girişim sayısının yüzde 99,8'ini, istihdamın yüzde 75,8'ini, maaş ve ücretlerin yüzde 54,5'ini, cironun yüzde 63,3'ünü, faktör maliyetiyle katma değer (FMKD) yüzde 54,2'sini, maddi mallara ilişkin brüt yatırımın yüzde 53,2'sini, yatırımların yüzde 50'sini ve üretimin yüzde 56'sını oluşturmaktadır. 2013 yılı itibarıyla KOBİ'ler banka kredilerinin yüzde 25,9'unu kullanmakta ve ihracatın yüzde 59,2'sini gerçekleştirmektedir. KOBİ'lerin ihracatının yüzde 91,5'i imalat sanayi ürünleridir. KOBİ'lerin istihdam, üretim ve ihracat payları göz önüne alındığında toplam krediden aldıkları payın yetersizliği de ortaya çıkmaktadır.

106. Türkiye'deki KOBİ'ler, düşük genel kredi hacmi ve bankaların koyduğu yüksek teminat benzeri koşullar ve önerdikleri düşük miktar ve kısa vadeler nedeniyle finansman için öz sermayeyi arttırmaya ve ticaret kredilerine başvurmaktadır. Bu durumda, hisse kaynaklı finansmanı arttıracak önlemler kısa vadede kredi bulma sorununa çözüm olabilir. Özel sermaye şirketleri (Private Equity), büyüme zorluğu çeken KOBİ'ler ile yatırımcıları hisse alımı aracılığıyla buluşturarak hem şirketlere finansman sağlamakta, hem de firmalara sağladıkları stratejik yönlendirme ve verimlilik artışı yoluyla büyümelerinin önünü açmaktadır.

107. Finansmana erişim sıkıntısı çeken erken aşama şirketler için yeni bir finansal enstrüman oluşturulması, bu piyasada belirli bir davranış kültürünün ve etik kuralların hakim kılınması ve profesyonelliğin artırılması, Bireysel Katılım Sermayesi (BKS) yatırımlarının devlet destekleri ile cazip hale getirilmesi amacıyla yapılan düzenlemeler çerçevesinde Bireysel Katılım Sermayesi Sistemi Hakkında Yönetmelik 15.02.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

108. Ülkemizde özellikle yıllardan itibaren gelişme istidadı gösteren girişim sermayesi fonlarının kapasitesinin ve etkinliğinin artırılması, bu potansiyelin dinamik, teknoloji odaklı, katma değeri yüksek işletmelere yönlendirilmesi için Almanya ve Güney Kore gibi ülkelerde de uygulama alanı bulan ve üst fon şeklinde tasarlanan fonların fonu modeli, doğrudan bu işletmelere yatırım yapmak yerine, girişim sermayesi fonlarından bir portföy oluşturarak bu portföyü yönetmekte ve bunu yatırım stratejisi olarak benimsemektedir.

109. Girişim sermayesi fonları gerek kurumsal yönetim ilkelerinin işletmeler uygulama alanı bulması gerekse bu işletmelerin rekabet edebilecek verimliliğe ve kapasiteye ulaşabilmesi açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Hazine Müsteşarlığı tarafından üst fonlara kaynak aktarılmasına ilişkin olarak yapılan düzenleme ile ülkemizde üst fonlara kaynak aktarılması imkânı sağlanarak girişim sermayesi ve girişimcilerin desteklenmesi için önemli bir finansal enstrümanın etkin şekilde kullanılması olanağı getirilecektir.
110. Üst fonların çatısı altında girişim sermayesi fonları yanında bireysel katılım yatırımcılarıyla da ortak yatırım yapma imkânı bulunmaktadır. Bu yapıda üst fondan sağlanan kaynaklar girişim sermayesi fonları aracılığıyla yerine bireysel katılım yatırımcıları ve bunların bağlı olduğu akredite ağlar üzerinden Hazine Müsteşarlığı tarafından kullanılmaktadır.
111. Gelişme ve büyüme potansiyeline sahip şirketlerin sermaye piyasaları aracılığıyla finansman edinme olanağı sağlamak ve ihraç edecekleri menkul kıymetlerin işlem görebileceği şeffaf ve düzenli bir ortam yaratmak amacıyla Borsa İstanbul (BİST) bünyesinde KOBİ Borsası adıyla anılan Gelişen İşletmeler Piyasası (GİP) kurulmuştur. Girişimciler ile yatırımcıları uzun vadeli ortaklıklar için bir araya getirerek ihtiyaçları olan finansman ve likiditeyi sağlamaya yönelik yeni bir alternatif çözüm aracı olarak hizmete açılan Borsa İstanbul Anonim Şirketi (BİAŞ) bünyesinde özel pazar oluşturulmuştur.
112. KOBİ'lerin uygun koşullarda finans arayışları, KOSGEB'in bu alana daha çok eğilmesine neden olmuştur. KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği çerçevesinde işletmelere sağlanan desteklere ilaveten, işletmelerin; üretim, kalite ve standartlarını artırmaları, finansman sorunlarının çözümü, istihdam oluşturmaları, uluslararası düzeyde rekabet edebilmelerini teminen; KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği çerçevesinde "Kredi Faiz Destek Programları" uygulanmaktadır.
113. KOSGEB'in 2003 yılından itibaren sağladığı finansal destekler, Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 2008 yılına kadar üç kamu bankası aracılığıyla sağlanmıştır. 2008 yılı Mayıs ayında ise yeniden düzenlenen Bakanlar Kurulu Kararı

kapsamında, halen Türkiye’de faaliyette bulunan kamu bankaları, özel bankalar, katılım bankaları ile yapılan protokollerle KOBİ'lere kullanılacak kredilerin faiz/kar payı, komisyon vb. giderlerinin program türüne göre kısmen ya da tamamen karşılanması şeklinde sürdürülmektedir.

114. 2007-2013 yılları arasında uygulanan Girişimcilik ve Yenilik Programı (EIP) kapsamındaki en önemli araçlardan biri mali araçlardır. Mali araçlar çerçevesinde KOBİ'lerin finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Bu araç çerçevesinde ülkemizden Kredi Garanti Fonu, Ziraat Bankası, Garanti Bankası ve Finans Bank tarafından Avrupa Yatırım Fonu ile kredi garanti anlaşmaları imzalanmıştır. İmzalanan bu kredi garanti anlaşmalarından 2013 yılı sonu itibarıyla 87.428 işletmeye yaklaşık 2,34 Milyar TL’lik kredi garantisi sağlanmış olup, söz konusu kredi garantisiyle toplamda yaklaşık 3,5 Milyar TL’lik kredi hacmi yaratılmıştır. Mali araçlar, 2014-2020 döneminde uygulanacak COSME Programında da uygulanmaya devam edecektir.

Politika 4: Sanayide yeşil üretim özendirilecektir.

115. Küresel ölçekte bakıldığında; son yirmi yıllık dönemde gelişmiş ülkeler sanayide enerji tasarrufu sağlayan teknolojileri kullanmaya başlamışlardır. Gelişmekte olan büyük ekonomiler arasında Çin başta olmak üzere Hindistan, Brezilya ve Meksika gibi ülkelerin de enerji yoğunluğunu düşürücü teknolojileri benimsediği görülmektedir.

116. Sürdürülebilir büyüme sağlayan ekonomilerde, çevre kalitesini iyileştirmeyi ve eko-sisteme gelebilecek zararlardan korunmayı sağlayan güneş panellerinin kurulumu, biyo-yakıtlı, elektrikli ve hibrid araç üretimi, organik tarım, yalıtım, rüzgâr türbinleri inşası gibi işler yeşil işler olarak adlandırılmaktadır. Dünya genelinde son yıllarda ortalama 3-4 milyon kişinin yeşil işlerde istihdam edildiği tahmin edilmektedir. Ancak hızla gelişen yeşil istihdam alanları düşünüldüğünde bu rakamın mevcut durumu yansıtmak açısından oldukça geride olduğu söylenebilir. Yeşil iş yaratma sürecinin önümüzdeki yıllarda hem gelişmiş ülkelerde hem de bazı gelişmekte olan ülkelerde giderek hızlanması

beklenmektedir. Sürdürülebilir ekonomiye küresel anlamda bir geçiş, ekonominin birçok sektöründe çok sayıda yeşil işler oluşturabilir ve ekonomik kalkınma için bir motor haline gelebilir.

117. Yeşil büyüme modelinin Toplam Kaynak Maliyetlerini (TKM) düşürücü etkisi, katma değeri yüksek yeni ekonomik sahalar yaratabilmesi ve üretim verimliliğini artırması bakımından imalat sanayiinde dönüşüm sürecine ivme kazandıracaktır. “Yeşil” tanımı imalat sanayii için öncelikli olarak üretim maliyetinin optimize edilmesi anlamına da gelmektedir. Bunu sağlamak için de mevcut sanayi ürün örüntüsünün dönüştürülerek sanayiye bu özellikte yeni ürünlerin kazandırılması gerekmektedir. Bu kapsamda aynı ürünün daha az enerjiyle üretilerek enerji yoğunluğunun düşürülmesi de önemlidir. Türkiye gibi enerjide yüzde 70’in üzerinde ithalata bağımlı bir ülkede enerji kullanımında etkinliğin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca evsel ve sanayi atıklarından enerji üretimi ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması enerjide dışa bağımlılığı azaltırken, TKM’yi de düşürecek, dolayısıyla üreticinin rekabet gücünü artıracaktır. Bunu sağlayacak yenilenebilir enerji üretim teknolojilerinin üretiminde azami ölçüde yerli makine ve ekipmanların kullanılması ise dönüşümün ihtiyacı olan tetiklemeyle gerçekleştirilecektir.

118. Türk sanayisi için sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde çevre politikalarının uygulanması sanayi stratejisinin önemli bir parçasıdır. Kaynakların ve enerjinin sürdürülebilir sanayi yapısına geçiş sürecinde doğru stratejiler ile verimli bir şekilde yönlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Politika 5: Yatırım ve iş ortamının iyileştirilmesi sağlanacaktır.

119. Son yıllarda yapılan çalışmalar ve iyi uygulama örnekleri, işletmelerin verimliliğinin artırılmasında, iyi işleyen bir yatırım ve iş yapma ortamının çok önemli bir işlevi olduğuna işaret etmektedir. Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik politikalar ve düzenlemeler, işletmelerin rekabet gücüne katkısından dolayı, sanayi stratejisi açısından kritik bir öneme sahiptir.

120. Vergi sisteminin, gelişmiş ülkelerin uygulamalarıyla paralel müesseseler içeren, ekonominin rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayan, serbest piyasa ekonomisiyle uyumlu, yatırımları ve istihdamı teşvik ederek sürdürülebilir büyümeyi destekleyen, vergiye gönüllü uyumu artırarak kayıtlı ekonomiye geçiş sürecini hızlandıran, daha basit, kolay anlaşılabilir ve uygulanabilir, geniş tabanlı, etkin, verimli ve mükellef odaklı bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması hedefleri doğrultusunda önemli bir mesafe kaydedilmiş bulunmaktadır.
121. Teknolojik bilgi üretilmesi, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılması, verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, katma değeri yüksek alanlara yatırım yapılması ve Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla, Ar-Ge harcamalarına gelir ve kurumlar vergisi, gelir vergisi stopajı, damga vergisi ve sigorta primi yönünden önemli destek ve teşvikler sağlanmıştır.
122. Dünya Bankası İş Ortamı 2014 Yılı Raporu İş Yapma Kolaylığı Endeksi'nde Türkiye, 185 ülke arasında 69. sırada yer almıştır.⁵ Dünya Ekonomik Forumunun küresel rekabet gücü endeksine göre 2007 yılında 131 ülke arasında 53'üncü sırada yer alan Türkiye, 2013 yılında 148 ülke arasında 44'üncü sıraya yükselmiştir.
123. Türkiye, AB tarafından düzenlenen e-devlet uygulamaları dokuzuncu kıyaslama çalışmasında üst sıralarda yer alarak AB üyesi olan birçok devletin önüne geçmiştir. Avrupa Birliği tarafından belirlenen 20 temel kamu hizmetinin elektronik ortamda sunumuna yönelik karşılaştırmalı araştırma sonuçlarına göre; söz konusu hizmetlerin tamamen elektronik ortamda sunumunda, AB 27+ (AB 27 ve Türkiye, İzlanda, İsviçre, Norveç ve Hırvatistan) ortalaması yüzde 82 iken, Türkiye için bu oran yüzde 89'dur. Bu hizmetlerin elektronik ortamda sunumunda ulaşılan olgunluk seviyesi, AB 27+ için yüzde 90 iken, Türkiye'de yüzde 91 olarak gerçekleşmiştir.⁶ Bu araştırmanın yapıldığı dönem sonrası işletmelere

---

⁵Dünya Bankası. 2014 Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises, Washington, D.C.

⁶http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/of/itemdetaildae.cfm?item_id=6537&language=def ault

sunulan hizmetlerde (yeni şirket kaydı ve çevre ile ilgili izinler) ilave gelişmeler sağlanmıştır.

124. Ülkemizdeki devlet destekleri rejimine bakıldığında, bazı kamu idarelerinin (Hazine Müsteşarlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, KOSGEB, Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş., TÜBİTAK, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Ajansları) yatırım, istihdam, araştırma ve geliştirme başlıkları altında birçok alanda doğrudan parasal destekten bedelsiz arazi tahsisine, vergi indirimine ve düşük faizli kredi kullanımına dek geniş bir araç yelpazesini kullanarak devlet destekleri sağladığı görülmektedir.

125. Tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek, üretimi ve istihdamı artırmak, yatırım eğiliminin devamlılığını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, uluslararası rekabet gücünü artıracak teknoloji ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımları özendirmek, doğrudan yabancı yatırımları artırmak, bölgesel gelişmişlik farklarını gidermek, çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek amacıyla "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar" 16.07.2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Politika 6: Ülkemizin uluslararası ticaret ve yatırım kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalar yürütülecektir.

126. Türkiye ekonomisinin dışa açıklık oranının artmasına paralel olarak, küresel ekonomideki gelişmelerin Türk sanayisi üzerindeki belirleyiciliği de artmaktadır. Küreselleşmenin getirdiği fırsatları değerlendirmeye yönelik pro-aktif yaklaşımlar sanayi stratejisinin bir aracı olurken, aynı süreçteki risklerin de etkin yönetilmesi önem kazanmaktadır. Bu çerçevede, Türk imalat sanayinin hem üretim hem de pazarlar açısından çeşitlenme sürecinin devam ettirilmesine yönelik politikalara, dış ekonomik ilişkilerimizin sanayi stratejisi doğrultusunda şekillendirilmesine, Gümrük Birliği ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) bünyesindeki gelişmelerin takibine ve yönlendirilmesine, Türk firmaların dış ticaret şartlarına uyumunu

sağlayacak tedbirlerin alınmasına öncelik verilmesi etkin bir sanayi politikasının ayrılmaz bir parçası niteliğindedir.

127. AB'ye üyelik süreci çerçevesinde 1995 yılında tesis edilen Gümrük Birliği neticesinde, AB'den ithal edilen sanayi ürünlerindeki gümrük vergileri sıfırlanmış, miktar kısıtlamaları kaldırılmış ve üçüncü ülkelerden ithal edilen sanayi ürünlerine ilişkin olarak da AB'nin Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) hadlerine uyum sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Türkiye'nin ihracatında AB'nin en büyük paya sahip olması, hem de AB'den sanayi ürünleri ithalatında OGT'nin belirleyici olması nedeniyle, sanayi stratejisi açısından Gümrük Birliği önem arz eden bir husustur.

128. İç ve dış pazarlarda üretilecek ürüne yeterli talep olmadığı veya bu pazarlara zamanında ve uygun maliyetlerle ulaşılamadığı takdirde bunun üretim ve istihdamı olumsuz yönde etkileyeceği dikkate alındığında, uluslararası ticaret politikası da sanayi politikasının ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Söz konusu alan, DTÖ çerçevesindeki faaliyetlerin yanı sıra ikili ve çok taraflı ilişkileri de kapsamaktadır.

129. Türk özel sektörünün yurt dışındaki doğrudan yatırımlarını, Türkiye'ye yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını ve Türkiye'nin ihracat politikasını kapsayan bir dış ekonomik ilişkiler çerçevesi, etkin bir sanayi stratejisinin ayrılmaz bir parçası niteliğindedir. Küreselleşme süreci içinde ulusal ekonomilerin birbiriyle gittikçe daha entegre hale gelmesi, özellikle gelişmekte olan ülkeler arasında gerçekleşen doğrudan yabancı yatırımlardaki (DYY) artış, dış ekonomik ilişkilere dair belirlenecek stratejinin sanayi stratejisi açısından önemini artırmaktadır. Ayrıca, Türk ekonomisinin Avrupa Birliği ile yüksek derecedeki entegrasyon seviyesi düşünüldüğünde, Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafyadaki diğer pazarlarla kuracağı ekonomik ilişkiler, üyelik süreci içinde Avrupa ekonomileri için de önemli fırsatlar oluşturacaktır.

Politika 7: Sanayide ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün istihdam edilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir.

130. Türkiye işgücü piyasasına yönelik önemli reformlar neticesinde, kriz sonrası ekonomideki güçlü toparlanmanın etkisiyle; krizin istihdam üzerindeki etkilerinin en az hissedildiği ve OECD ülkeleri arasında işsizliği en çok azaltan ülke olmuştur.

131. Ülkemizde eğitime erişim başta olmak üzere kaydedilen iyileşmelere rağmen, işgücü arzı ile işgücü talebi arasında nitelik yönünden bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Eğitim sistemi, işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmış ve eğitilmiş genç bireylerin işsizlik oranlarında sağlanan düşüş sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir. Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumun güçlendirilmesine yönelik mekanizmaların etkinliğinin artırılması, iş ve yaşama ilişkin bilgi, beceri ve yetenekleri yüksek ve sağlıklı bireylerin yetişmesi önem arz etmektedir.

132. Nüfus artışı işgücünün niceliğini etkilerken, eğitim işgücünün niteliğini etkilemektedir. Bu yüzden işgücünün eğitim durumunun bilinmesi, işgücünün niteliğinin ortaya konması açısından önemlidir. Türkiye’de 2011 yılı itibarıyla işgücünün eğitim düzeyine göre dağılımı, lise altı eğitimlilerin payının oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, Türkiye’de işgücünün önemli bir bölümünün eğitim ve vasıf düzeyinin düşük olduğunu ve işgücünün vasıflarını arttıracak politikaların geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranlarına baktığımızda ise; eğitim düzeyi arttıkça işgücüne katılım oranlarının arttığı görülmektedir. 2013 yılında yükseköğretim mezunlarının işgücüne katılım oranları yüzde 80,1 ile en yüksek iken, en düşük işgücüne katılım oranları okuma-yazma bilmeyenler arasındadır.

133. İşgücü taleplerinin karşılanması noktasında meslek liseleri, genel liselere göre önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, iş dünyasına talep doğrultusunda arz edilen nitelikli iş gücünü yetiştirmek ve istihdamdaki iş gücünün bilgi, beceri ve yetkinliklerini artırarak piyasa koşullarıyla uyumlaştırılması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda tüm paydaşların katılımıyla hazırlanan Türkiye

Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) 08.06.2014 tarihli ve 29024 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

134. Sosyal içerme kapsamında özel politika gerektiren gruplara yönelik Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi (MESGEP) sürdürülmektedir.

135. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında 6 Ekim 2012 tarihinde OSB’lerde mesleki eğitimin güçlendirilmesine ilişkin protokol organize sanayi bölgelerinde meslekî ve teknik eğitim okulu açılmasını teşvik edecek faaliyetlerin yapılması amacıyla imzalanmıştır.

Politika 8: Bölgesel gelişmeye katkı sağlamak üzere sanayi politikaları geliştirilecektir.

136. Türkiye’de bölgesel gelişme, ülke kalkınma politikasının bölge ve şehir düzeyinde yapı taşlarını oluşturan; bölgesel ve yerel düzeyde kamu kesiminin, özel kesimin ve sivil toplumun karar alma süreçlerine katılmasını ve kaynaklarını kalkınma yönünde birlikte harekete geçirmesini esas alan; bölgelerin rekabet gücünün artırılması ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması politikaları arasında dengeyi gözeten; yapısal ve temel bir politika olarak görülmektedir.⁷

137. Türkiye’de tarımdan sanayi ve hizmetlere bir geçiş yaşanmaktadır. 2004-2011 dönemi boyunca tüm Düzey 2 bölgelerinde Gayri Safi Katma Değer (GSKD) içinde tarımın payı azalırken, sanayi ve hizmetler sektörlerinin payı genel olarak artmıştır. Sanayi sektörünün Türkiye genelinde GSKD içerisindeki payı çok az bir azalma ile yüzde 28’den yüzde 27,5’e gerilemiştir.

138. Kümelenme konusunda bilinç ve örgütlenme düzeyi artmakta, küme oluşumlarının desteklenmesi yönünde yürütülen çabalar hem ulusal, hem de bölgesel rekabet gücü açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ülkemizde

---

⁷ Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS)

bölgesel ve sektörel politikaların bir uygulama aracı olarak kümelenme yaklaşımının önemi giderek artmıştır. Buna paralel olarak kümelenme destekleri ulusal ve bölgesel strateji dokümanlarının da bir parçası haline gelmiştir. Kümelenme alanında başta Ekonomi Bakanlığı'nın Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Programı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Kümelenme Destek Programı ve Kalkınma Ajanslarının kümelere yönelik mali ve teknik destek programları ile güdümlü projeleri kapsamında destekler sağlanmaktadır. Kalkınma Bakanlığı tarafından kümelenme politikalarının ve destek uygulamalarının koordinasyonunu sağlamak üzere "Kümelenme Yönetişim Modeli" hazırlanmıştır.

139. Türkiye'de yatırımların ve istihdamın artırılması, ihracatın ve KOBİ'lerin desteklenmesi, bölgesel dengesizliklerin giderilmesi, Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi gibi farklı amaçlarla çok sayıda teşvik programı uygulanmaktadır. Söz konusu desteklerin birbirini tamamlayıcılığı ve bölgesel öncelikler çerçevesinde şekillendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle işletmelere yönelik devlet desteklerinin bölgesel düzeyde; sanayi altyapı ve üst yapı destekleri, iş geliştirme destekleri, finansal destekler, Ar-Ge ve yenilik destekleri temelinde farklılaştırılması gerekmektedir. Teşvik sisteminin en önemli unsuru olarak uygulanmaya devam eden yatırım teşvikleri, en bilinen teşvik biçimi olup genel sistemin omurgasını oluşturmaktadır. Yeni Teşvik Sistemi; Bölgesel Teşvik Uygulamaları, Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki, Stratejik Yatırımların Teşviki ve Genel Teşvik Uygulamaları olmak üzere 4 ana bileşenden oluşmaktadır. Yeni teşvik sisteminde; bölgesel teşvik uygulamalarına esas olan bölgesel kademelenme çalışması yenilenmiş ve 2011 yılında yenilenen Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi temel alınarak 6 teşvik bölgesi oluşturulmuştur. Teşvik kapsamı, destek araçları ve destek oranlarının sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük bölgeler lehine iyileştirilmesi sonucunda teşvik belgesi alan yatırımlar içinde bu bölgelerin oranı artmıştır.

5. UYGULAMA, İZLEME VE KOORDİNASYON MEKANİZMASI

140. Sanayi stratejisi belgesinde belirlenen hedeflere ulaşabilmek için, doğru politikaların tasarlanmış ve karara bağlanmış olması kadar, uygulama ve izleme süreçlerinin etkinliği de önemlidir. Bu açıdan, sanayi stratejisi tasarımının içsel tutarlılığının sağlanması ve korunmasının yanı sıra, uygulama kapsamındaki düzenleme ve tedbirlerin etkinliğini sürekli olarak izleyen, değişiklik gereksinimlerini zamanında saptayıp düzeltmeler önerebilen bir mekanizmanın işlerlik kazanması da zorunludur.
141. Türkiye’de, özellikle kamu kurumları arasındaki koordinasyon eksikliği ve sanayi sektörüne ilişkin yeterli veri olmaması, kamudaki karar alma ve uygulama süreçlerinin etkinliğini düşürmektedir. Bu bağlamda, sanayi stratejisinin uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşların bu görevlerini yerine getirebilmeleri için, görev ve yetkileri ile teşkilat yapıları ve kaynakları arasında uyum sağlanması zorunlu görünmektedir.
142. Teknolojilerin ve piyasaların hızla geliştiği, ülke ekonomilerinin önceki yıllara oranla çok daha dinamik bir hal aldığı, dünyanın diğer ucundaki bir ülkenin piyasasındaki bir aksaklığın ülkemizdeki piyasaları da anında etkileme riski taşıdığı dikkate alındığında, sanayi stratejisinin bu tür öngörülemez gelişmelere cevap verecek şekilde belirli aralıklarla değerlendirilmesi son derece önemlidir. Bu bağlamda, strateji belgesinin uygulanması, izlenmesi ve gerekli görüldüğü hallerde eylemlerin revize edilmesi amacıyla, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında toplanacak, kamu kurum ve kuruluşların ile sivil toplum kuruluşların üst düzey temsilcilerinin katılımıyla İzleme ve Yönlendirme Komitesi kurulacaktır.
143. Sanayi stratejisinin etkinliğinin sağlanabilmesi için kamu ve özel sektör işbirliğinin üst düzeyde kurulması önemlidir. Bununla birlikte, sanayi stratejisinin ülkemizde etkin bir şekilde uygulanması ve izlenebilmesi için, kamu-özel sektör işbirliğinin yanı sıra kamu kurumları arasındaki işbirliğinin ve koordinasyonun sağlanması da büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda öncelikle, sanayi stratejisi kapsamında belirlenmiş hedef ve amaçların gerçekleştirilebilmesi için,

sanayi stratejisinin politika alanlarında faaliyet gösterecek Girişimler başlatılacaktır. Söz konusu Girişimler, İzleme ve Yönlendirme Komitesi'ne bağlı olarak çalışacak olup, kamunun eşgüdüm halinde çalışabilmesini sağlayacaktır.

144. Sanayi stratejisi çerçevesinde, kamu kurumları arasında ortak bir çalışma ve istişare imkânı sağlayacak olan Girişimlere, ilgili kamu kurumlarının uzman düzeyinde katılımı sağlanacaktır. Böylece söz konusu Girişimler, ülkemizde var olan kurumlar arası koordinasyon probleminin çözümüne de katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda, gerek duyulması halinde Girişimlerin çalışma ve toplantılarına özel sektör temsilcilerinin de katılımı sağlanacaktır.

145. Girişimler, öncelikli olarak, ilgili kamu kurumlarının sanayi stratejisi kapsamında kendi birimlerinin yürüttükleri faaliyetler arasındaki tamamlayıcılığın sağlanmasında aracı olma işlevini görecektir. Aynı zamanda, eylemlerin durumlarının tespitinin, izlenmesinin ve strateji metninin değerlendirilmesinin sağlanması açısından da kritik bir öneme sahip olacaktır. Böylece, sanayi stratejilerinin doğası gereği, farklı aktörler arasında gerçekleştirilmesi gereken koordinasyon sağlanarak, politika sahiplenmesinde karşılaşılan sıkıntılar aşılmış ve mevcut stratejinin proaktif bir takip mekanizması ile işlerliği ve devamlılığı temin edilmiş olacaktır. Temelde, Girişimler kamu kurumları arasında kurulan çalışma gruplarının, yukarıda belirtilen hedefler doğrultusunda sanayi stratejisi kapsamında çalışmalar yapan sürekli yapılar niteliğinde oluşturulacaktır.

146. İzleme ve Değerlendirme Kurulu, İzleme ve Yönlendirme Komitesi ile Girişimler arasında ara kademe olarak tasarlanmış olup, Girişimler arasında koordinasyon sağlayacak, Girişimler tarafından alınacak kararları, izleme ve değerlendirme tablolarını ve süreç içerisinde karşılaşılan sorunları değerlendirecektir.

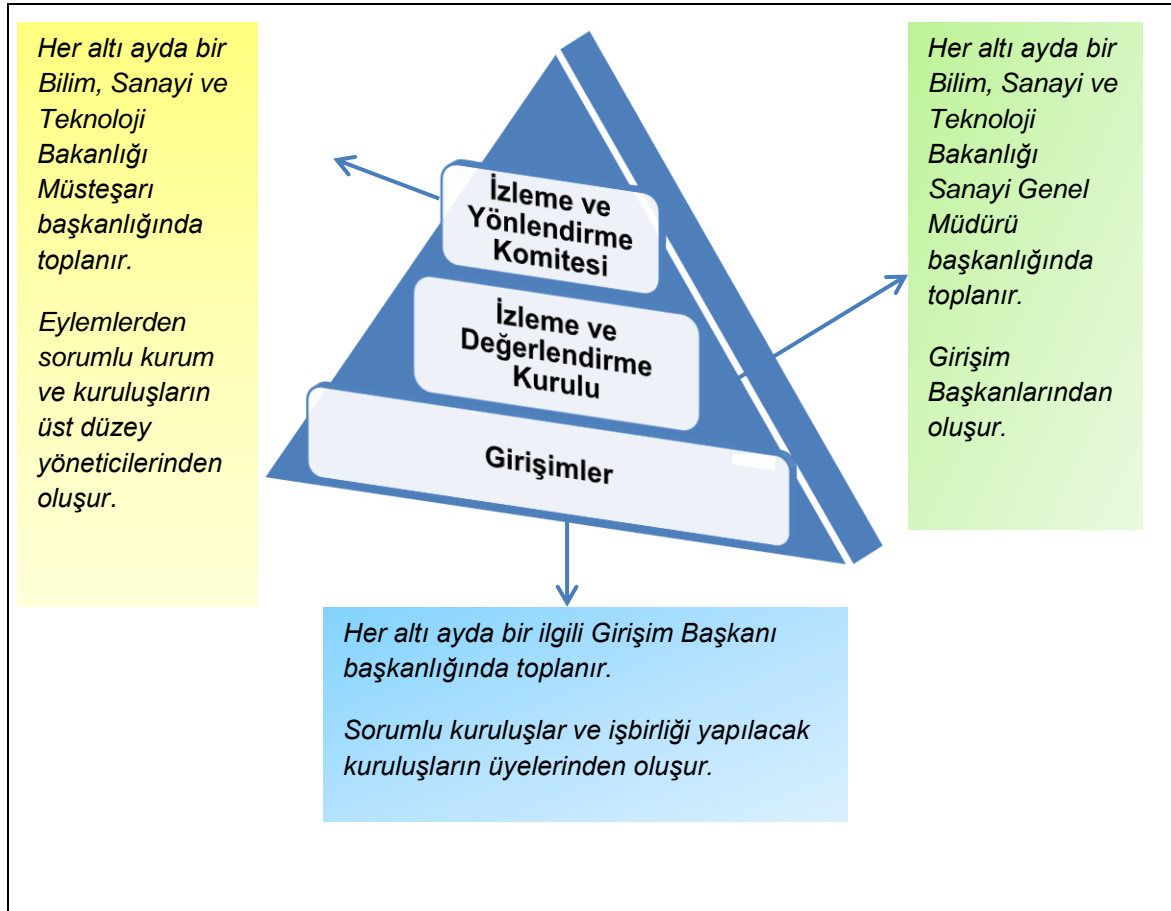
147. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürü'nün başkanlığında oluşturulacak olan İzleme ve Değerlendirme Kurulu, Girişim başkanlarından oluşacaktır.

148. İzleme ve Yönlendirme Komitesi, İzleme ve Değerlendirme Kurulu ile Girişimlerin tüm sekretarya faaliyetleri Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından gerçekleştirilecektir.
149. Strateji belgesindeki eylemlere ilişkin durum değerlendirmesi yapmak üzere, altı aylık aralıklarla bir uygulama, izleme ve değerlendirme raporu hazırlanacaktır. Hazırlanan bu raporlar, İzleme ve Yönlendirme Komitesi'ne sunulacaktır.
150. Sanayi stratejisi kapsamında faaliyet gösterecek girişimlerin çalışmalarını değerlendirecek olan İzleme ve Yönlendirme Komitesi stratejiye ilişkin uygulama ve izleme mercii olarak görev yapacaktır. Ancak, İzleme ve Yönlendirme Komitesi'nin bahsedilen görevini sistematik bir şekilde yerine getirebilmesi konusunda Girişimler büyük öneme sahip olacaktır. Girişimlerde alınan kararlar ve yapılan çalışmalar tavsiye niteliğinde olup, Girişimlerden elde edilecek çıktılar, İzleme ve Yönlendirme Komitesi tarafından değerlendirilecektir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda gerekli hallerde Komite tarafından girişimlere geri besleme sağlanacaktır.
151. Tüm bu çalışmalar kapsamında, İzleme ve Yönlendirme Komitesi, özel sektör ile kamu kesimi arasında kurulan çeşitli diyalog mekanizmaları ile işbirliği halinde olacaktır. Gerekli hallerde, özel sektör ile kamu sektörünün işbirliği içerisinde olduğu çeşitli platformların gündeminde yer alan konular, İzleme ve Yönlendirme Komitesi'ne ve/veya Girişimlere taşınabilecektir. Bu çerçevede, sanayi stratejisine ilişkin tüm konular İzleme ve Yönlendirme Komitesinde görüşülecektir.
152. Kamu ve özel sektörce İzleme ve Yönlendirme Komitesi'nde değerlendirilen konular gerektiğinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Ekonomi Koordinasyon Kurulu'na iletilerek, karar alıcı siyasi iradenin bilgilendirilmesi ve harekete geçirilmesi sağlanacaktır. Bu boyutuyla, sanayi stratejisinin uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda, kamu ve özel sektör işbirliği ile gerçekleştirilmiş olacaktır.

153. Sanayi stratejisinin uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi kapsamında kurulacak olan Sekretarya, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı başkanlığında ve konu ile ilgili faaliyetleri fiilen yürüten Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı personelinden oluşacaktır.

154. İzleme ve Yönlendirme Komitesi, İzleme ve Değerlendirme Kurulu ve Girişim toplantıları altı ayda bir gerçekleştirilecektir.

Şekil 4: Türkiye, Sanayi Stratejisi Uygulama, İzleme ve Değerlendirme Mekanizması

6. TÜRKİYE SANAYİ STRATEJİSİ BELGESİNİN (2015-2018) ONUNCU KALKINMA PLANI İLE İLİŞKİSİ

155. Sanayi politikalarını hazırlamak, stratejiler geliştirmek, bunların uygulanmasını sağlamak, sonuçlarını izlemek ve değerlendirmek, sanayinin genel problemlerini tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın önemli görevlerinden biridir. Bu görev, 635 Sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nın 2. maddesinin 1. fıkrasının a bendinde; "Kalkınma planları ve yıllık programlardaki ilke, hedef ve politikalar doğrultusunda sanayi politika ve stratejilerini, sanayi ürünlerine yönelik idari ve teknik düzenlemeleri hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak, sanayi işletmelerinin sicilini tutmak, sanayi istatistikleri ve analizleri üretmek" şeklinde ifade edilmiştir.

156. Onuncu Kalkınma Planı 667. maddesinde, imalat sanayine yönelik sektörel stratejiler ve diğer strateji belgelerinin Kalkınma Planı amaç, hedef ve politikalarıyla uyumlu olarak hazırlanacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede; imalat sanayiine yönelik sektörel ve diğer strateji belgeleri de Kalkınma Planı amaç, hedef ve politikalarıyla uyumlu olarak hazırlanmaktadır.

157. Onuncu Kalkınma Planı'nda Türkiye'nin büyüme stratejisinin ana eksenleri:

- Fiyat istikrarını güçlendirecek şekilde para politikası uygulamaları ve kamu harcamalarında ölçülü bir yaklaşım ve verginin tabana yayılmasıyla gelir artırıcı şekilde kullanılan maliye politikalarıyla yakın zamanda kazanılan makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi,
- Eğitim, sağlık ve işgücü piyasasına yapılacak yatırımlarla nitelikli insan yetiştirilmesine yönelik beşeri sermayenin güçlendirilmesi faaliyetleri,
- Teknolojinin ticarileştirilmesiyle faktör verimliliği artışının mümkün kılınması, Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde özel sektörün ana aktör olarak belirlenmesi ve çevreye uyumlu bir yapının oluşturulmasıyla yaratılacak katma değer,

- Özel sektörün öncü yapısı kamunun ihtiyaç duyulan alanlarda nitelikli altyapı yatırımlarıyla desteklenerek üretim kapasitenin verimli bir şekilde yükseltilmesi,
- Firmaların kurumsal kapasitelerinin artırılarak mevcut yönetim anlayışındaki sıkıntıların aşılması, kamunun düzenleyici rolü kapsamında kayıt dışılığın ortadan kaldırılması, vergi düzenlemeleri ve fikri mülkiyet haklarının korunması yoluyla yatırımların ülke girişini ve nitelikli istihdamı teşvik edecek olan kurumsal kalitenin artması şeklinde belirlenmiştir.

Şekil 5: 10. Kalkınma Planı Büyüme Stratejisi

Kaynak: Onuncu Kalkınma Planı

158. İmalat Sanayiinde Dönüşüm için Onuncu Kalkınma Planı'nda beş ana odak öngörülmüştür:

- 1) Yenilikçilik ve firma becerileri
- 2) Bölgelerin üretime etkin katılımı
- 3) Sektörler arası entegrasyon
- 4) Yeşil teknoloji ve üretim
- 5) Dış pazar çeşitliliği

159. Bu çerçevede Onuncu Kalkınma Planı Büyüme Stratejisi ve İmalat Sanayi Dönüşümü ana eksenleri esas alınarak Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018) hedefleri ve politikaları tasarlanmıştır.

7. EYLEM PLANI

Hedef 1: Sanayide bilgi ve teknolojiye dayalı yüksek katma değerli yerli üretimin geliştirilmesi

Politika 1: Sanayide teknolojik dönüşüm gerçekleştirilecektir.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Performans Göstergesi	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
1.	Bölgesel teşvik uygulamasında orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretenlere yönelik mekanizmalar geliştirilecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TOBB	<u>2015 yılı:</u> Düzenlemenin yapılması <u>2016-2018:</u> Teşvik mekanizmasının uygulanması	2015-2018	Orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üreten yatırımcıların 5. ve 6. bölge teşviklerinden yararlanmaları sağlanacak, söz konusu ürünlerin üretimi ve ihracat içindeki ağırlığı artırılacaktır.
2.	Geleneksel üretim yapan işletmelerde katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi teşvik edilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları, ilgili meslek kuruluşları ve STK'lar	<u>2015 yılı:</u> Düzenlemenin yapılması <u>2015-2018:</u> Desteklenen firma sayısı Destek tutarı	2015-2018	Geleneksel üretim yapan sektörlerde yüksek katma değerli ürünlerin üretilebilmesi için teknolojik yatırımların yapılması sağlanacaktır.
3.	Firmaların orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimine odaklanması amacıyla yatırım destek programları başlatılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB, TTGV, ilgili STK'lar	Desteklenen proje sayısı Destek tutarı	2015-Mart 2016	Ülkemiz sanayisinin uluslararası pazarlarda rekabet gücünün artırılarak daha dinamik bir yapıya kavuşturulmasını temin etmek amacıyla destek programları başlatılacaktır.

4.	İthal bağımlılığı yüksek olan ara malların yerli üretimi desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler, TÜBİTAK, KOSGEB, TOBB, İlgili kamu kurum ve kuruluşları, İlgili meslek kuruluşları ve STK'lar	Desteklenen proje ve üretilen ürün sayısı	2015-2018	Yerli sanayinin geliştirilmesi ve cari açığın azaltılması amacıyla pilot sektör olarak kimya sanayiinde ithal bağımlılığı yüksek olan ara malların kamu-üniversite-sanayi işbirliği projeleri aracılığıyla üretilmesi ve üretimin önünde engel oluşturan sorunların çözülmesi sağlanacaktır.
5.	Sanayide enerji yoğunluğunun azaltılmasına ve enerji girdi maliyetlerinin düşürülmesine yönelik çalışmalar desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, TÜBİTAK, TSE, İlgili meslek kuruluşları ve STK'lar	<u>2015 yılı:</u> Model ve destek mekanizmasının hazırlanması <u>2015-2018:</u> Değişim sağlanan motor sayısı Enerji yoğunluğundaki azalma miktarı	2015-2018	Enerji yoğun sektörler tespit edilerek, enerji yoğunluğunun azaltılması ve enerji girdi maliyetlerinin düşürülmesi için çalışmalar yürütülecektir. Sanayide kullanılan düşük verimli motorların yüksek verimli motorlarla değişimi yapılacaktır. Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülecek teşvik ve destek programları ile yıllık olarak yaklaşık 500 bin adet motor dönüşümü planlanmaktadır.
6.	Kamu alımlarına yönelik uzun vadeli ihtiyaç planlaması yapılarak kilit teknolojilerin geliştirilmesi ve yerli üretimi desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler, Kamu İhale Kurumu, SGK	<u>2015 yılı:</u> İhtiyaç analizi raporu <u>2016-2018:</u> Desteklenen firma sayısı Destek tutarı	2015-2018	Ürün ve teknoloji ihtiyaç analizi yapılacak, kilit teknolojilerin geliştirilmesi ve yerli üretimi kamu alımları yoluyla desteklenecektir.

7.	Tasarım ofisleri desteklenecektir.	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TPE, TÜBİTAK, KOSGEB, TOBB	<u>Mart-Haziran 2015:</u> Mevzuat düzenlemesi <u>Haziran 2015-2018:</u> Desteklenen tasarım ofisi sayısı	2015-2018	İmalat sanayine yönelik tasarım ofislerinin kurulması için mevzuat altyapısı tamamlanacak ve tasarım ofisleri desteklenmeye başlanacaktır.
8.	Mühendislik ve danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi için mühendislik ve danışmanlık firmaları desteklenecektir.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Üniversiteler, Meslek Odaları, TOBB	<u>2015 yılı:</u> Envanterin çıkarılması Destekleme mekanizmasının oluşturulması <u>2016-2018:</u> Desteklenen firma sayısı ve tutarı	2015-2018	Ar-Ge merkezleri ile mühendislik firmaları arasında işbirliği sağlayarak mühendislik ve danışmanlık hizmeti veren firmaların mühendislik becerilerini yükseltmek, ülkemizin mühendislik açığını kapatmak için yerli firmaların envanteri çıkarılacak, destekleme mekanizması geliştirilerek uygulanacaktır.
9.	AB Birlik Programları kapsamında faydalanan Ar-Ge ve yenilikçilik desteklerinin etki değerlendirmesinin yapılabilmesi için araştırma yapılacaktır.	Avrupa Birliği Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB, TOBB	<u>2017 yılı:</u> Araştırma Raporu	2015-Haziran 2017	AB Birlik Programları kapsamında faydalanan Ar-Ge ve yenilikçilik desteklerinin etki değerlendirmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

10.	Yerli Malı Tebliği uygulamasının sanayide teknolojik dönüşüme etkisi yıllık bazda değerlendirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, TESK, TOBB	Orta-yüksek ve yüksek teknolojlili ürünlere düzenlenen Yerli Malı Belgesi sayısı İhale sözleşmesinde fiyat avantajı sağlanacağı bildirilen mal alımı ihale sayısı ve oranı Yerli Malı Belgesine sahip orta-yüksek ve yüksek teknolojlili ürünleri teklif eden ve ihaleyi kazanan firma sayısı ve ihale tutarı	2015-2018	4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 63'üncü maddesine istinaden hazırlanan Yerli Malı Tebliği 13 Eylül 2014 tarih ve 29118 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tebliğ gereği bir ürüne Yerli Malı Belgesi düzenlenmesi için Yerli Katkı Oranı (YKO)'nın en az %51 olması gerekmektedir. 4734 sayılı Kanun gereğince kamu mal alımı ihalelerinde Yerli Malı Belgesi'ne sahip orta-yüksek ve yüksek teknolojlili ürünleri teklif eden istekliler lehine %15 oranına kadar fiyat avantajı sağlanması zorunludur. Tebliğin uygulaması takip edilecek ve sonuçları değerlendirilecektir.
11.	Yerli üreticiler ile yatırımcıların buluşmasını sağlayacak sanayi web portalı oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TOBB, İlgili meslek kuruluşları ve STK'lar	Sanayi web portalının oluşturulması	2015-Haziran 2015	Yurtiçi-yurtdışı yatırımcıların, Türkiye'de üretilen sanayi ürünleri ile bu ürünleri üreten yerli üreticiler hakkında bilgi edinebilmelerini sağlayan ve sürekli güncellenen sanayi web portalı oluşturulacaktır.
12.	Yatırım teşviki sağlanan yüksek teknolojlili ürünler uluslararası yükümlülükler de göz önünde bulundurularak kamu alım garantisi ile desteklenecektir.	Maliye Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Mevzuat düzenlemesi	2015-2016	BTYK kararları ile belirlenen yüksek teknolojlili sektörlerde yatırım teşviki alan yatırımcılar uluslararası yükümlülükler de göz önünde bulundurularak kamu alım garantisi ile desteklenecektir.

13.	Kamu idarelerinin yapım ihalelerinde belli oranda yerli malı kullanım zorunluluğu sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu, İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Mevzuat düzenlemesi	2015- Mart 2016	4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında yapılacak yapım ihalelerinde özellikle orta-yüksek ve yüksek teknolojlili yerli malı kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
14.	Sanayideki Ar-Ge merkezlerinde çalıştırılacak yabancılara çalışma izni verilmesi ve buna ilişkin işlemler kolaylaştırılacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İşçileri Bakanlığı, TÜBİTAK, YÖK, İlgili kurum ve kuruluşlar	Çalışma izni verilen yabancı Ar-Ge personeli sayısı	2015-2018	Sanayideki Ar-Ge merkezlerinin nitelikli araştırmacı ihtiyacının ülkemizden karşılanamaması durumunda yurtdışından karşılanması hedeflenmektedir.
15.	Sektörel rekabet edebilirlik analizleri yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TTGV, İlgili sektör dernekleri	Sektörel rekabet edebilirlik raporu sayısı	2015-2018	Ülkemiz imalat sanayi sektörlerinin uluslararası rekabet gücünün ortaya konulması ve geliştirilmesi amacıyla Girişimci Bilgi Sistemi ve Sanayi Sicil Bilgi Sistemi ile diğer veri tabanlarından elde edilen veriler analiz edilerek sektörel rekabet edebilirlik raporları hazırlanacaktır.

Politika 2: Sanayi altyapısı güçlendirilecektir.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Performans Göstergesi	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
16.	Organize Sanayi Bölgeleri'nde işletmelerin arsaları satın almaları yanında farklı finansman yöntemlerini kullanarak arsalar üzerinde üretim yapabilmelerini sağlayacak mekanizmalar oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TOKİ, OSBÜK, OSB'ler	<u>Mart-Haziran 2015:</u> Mevzuat Düzenlemesi Yapılması <u>2016-2018:</u> OSB'lerde bu sistemden faydalanan firma sayısı	2015-2018	Birçok Organize Sanayi Bölgesi'nde arsa fiyatlarının yüksek olması sanayiye ciddi yük getirmektedir. Hem sanayicinin finansman yükünü hafifletmek hem de uluslararası sermayenin ülkeye çekilmesini kolaylaştırmak amacıyla OSB'lerde arsa satın alınması yanında finansal kiralama, uzun dönemli kiralama veya başka finansman yöntemleriyle OSB'lerdeki arsalar üzerinde üretim yapılması sağlanacak, böylelikle işletmelerin arsalar için ayırdıkları kaynakları üretime yönlendirmelerinin önü açılacaktır.
17.	Raylı ulaşım sistemleri ve içten yanmalı motor üretimi konusunda kümelenme çalışması yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, İlgili kamu kuruluşları	Raylı ulaşım sistemleri kümesi ve motor üretim kümesi oluşturulması	2015-Mart 2016	Ülkemizde raylı ulaşım sistemleri ve içten yanmalı motor üretimi konusunda kümelenme oluşturma çalışması yapılarak, bu alandaki potansiyelin geliştirilmesi ve rekabetçi bir sektör yapısının oluşturulması amaçlanmaktadır.

18.	Yurtdışından alınan test ve muayene hizmetlerinin ülkemize kazandırılmasını teminen ihtiyaç duyulan alanlarda akredite test ve laboratuvarların kurulması desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TÜBİTAK, TÜRKAK, TSE, KOSGEB	Kurulan akredite test ve laboratuvar sayısı Destek tutarı	2015-2018	Öncelikle ülkemiz sonra da komşu ülkelerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere, ülkemizin akredite test ve laboratuvar imkânlarının en üst seviyeye çıkarılması için kamu ve özel sektörün akredite test ve laboratuvarlar kurması desteklenecektir.
19.	Ülkemizin test ve ölçüm altyapısının belirlenmesi amacıyla laboratuvar envanteri çıkarılacak ve bu kapsamda web portalı oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TÜBİTAK, TSE, TÜRKAK, KOSGEB, ilgili sektör STK'ları	Laboratuvar envanterinin çıkarılması ve portalın oluşturulması	2015-Mart 2016	Uygunluk değerlendirme kuruluşlarının, üniversitelerin ve üreticilerin laboratuvar deney envanteri çıkarılacaktır. Ülkemizde yapılamayan deneyler tespit edilecek ve ülkemize kazandırılacaktır. Standartlar ve standardın tanımladığı deneyler kapsamında oluşturulacak envanter, internet tabanlı olarak yayımlanacaktır.
20.	Sanayide kadın istihdamının artırılması için OSB'lerde kreş uygulaması yaygınlaştırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, ilgili tüm kurum ve kuruluşlar, OSB'ler	Açılan kreş sayısı	2015-2018	OSB'lerde kreş uygulaması yaygınlaştırılarak OSB'lerde istihdam edilen kadın çalışan sayısı artırılabilecektir.
21.	Oyuncak İhtisas OSB kurulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İlgili tüm kurum ve kuruluşlar, OSB'ler	Oyuncak İhtisas OSB kurulması	2015-2016	Oyuncak İhtisas OSB kurularak yerli oyuncak sanayisinin gelişmesi ve markalaşması sağlanacaktır.

22.	Türkiye Lojistik Master Planı hazırlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	<p><u>2015 yılı:</u> 1. Aşamamın tamamlanması</p> <p><u>2016 yılı:</u> 2. 3. ve 4. Aşamaların tamamlanması</p> <p><u>2017 yılı:</u> 5. ve 6. Aşamaların tamamlanarak Türkiye Lojistik Master Planının tamamlanması</p> <p><u>2018 yılı:</u> Türkiye Lojistik Master Planının yürürlüğe girmesi ve Lojistik Mevzuatının hazırlanması</p>	2015-2018	Yurtiçi lojistik köy, merkez veya üslerin tanımları, kurulum ve işletme ilkeleri, sınıflandırılması, standartlarının belirlenmesine ve lojistik mevzuatına altyapı oluşturacak Türkiye Lojistik Master Planı tamamlandıktan sonra lojistik sektörünün düzenlenmesi için mevzuat hazırlama çalışmalarına başlanacaktır.
23.	Lojistik merkezleri işletmeye alınacaktır.	TCDD	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	<p><u>Tamamlanması</u> <u>Hedeflenen Lojistik Merkezi Sayısı:</u> 2015 yılı: 3 adet 2016 yılı: 4 adet 2017 yılı: 2 adet 2018 yılı: 1 adet</p>	2015-2018	<p>Plan döneminde 10 adet Lojistik Merkezinin tamamlanması ile sanayi altyapısının güçlendirilmesi hedeflenmektedir.</p> <p><u>Tamamlanması Hedeflenen Lojistik Merkezleri:</u> Mersin (Yenice), Erzurum (Palandöken), Konya (Kayacık), Bilecik (Bozöyük), Kahramanmaraş (Türkoğlu), Mardin (GAP), Kayseri (Boğazköprü), Sivas, Kars, Tatvan (Rahova)</p>

24.	İltisak Hattı bağlantısı sağlanacaktır.	TCDD	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	<u>Yapılması Planlanan İltisak Hattı Sayısı:</u> 2015 yılı: 4 adet 2016 yılı: 4 adet 2017 yılı: 4 adet 2018 yılı: 4 adet	2015-2018	Plan döneminde 16 adet iltisak hattı yapılması hedeflenmektedir.
25.	Enerji İhtisas OSB ve Enerji İhtisas Endüstri Bölgelerinde yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretilmesine yönelik ihtiyaç duyulan mevzuat çalışmaları yapılacaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	EPDK, TEDAŞ, TEİAŞ, Elektrik Dağıtım Şirketleri	<u>Haziran 2015:</u> Enerji İhtisas OSB'ler ve Enerji İhtisas Endüstri Bölgelerinde yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretilmesine yönelik ihtiyaç duyulan mevzuat düzenlemesinin tamamlanması <u>2016-2018:</u> Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi için altyapı desteği sağlanan Enerji İhtisas OSB ve Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi sayısı	2015-2018	Enerji İhtisas OSB'ler ile Enerji İhtisas Endüstri Bölgelerinde yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik enerjisinin üretilmesi teşvik edilecektir. Bu itibarla ülke ihtiyaçları da göz önüne alınarak Enerji İhtisas OSB'ler ve Enerji İhtisas Endüstri Bölgelerindeki yatırımlarla ilgili gerekli her türlü mevzuat düzenlemesi 2015 yılının Haziran ayına kadar tamamlanacaktır. Ocak 2016'dan itibaren elektrik enerji üretimi ile ilgili gerekli her türlü etüt ve mühendislik çalışmaları başlatılacaktır.
26.	Sanayi Sitelerinin yapımına kamulaştırma desteği verilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	<u>2015 yılı:</u> Mevzuat düzenlemesi <u>2016-2018:</u> Kamulaştırma destek tutarı	2015-2018	Küçük sanayi sitesi anlayışından yeşil sanayi sitesi anlayışına geçilecek ve kamulaştırma desteği sağlanacaktır.

27.	Kent içinde kalan Sanayi Sitelerinin kent dışına taşınmasına yönelik destek verilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Belediyeler, İlgili kurum ve kuruluşlar	2015 yılı: Mevzuat düzenlemesi 2016-2018: Kent dışına taşınan sanayi sitesi sayısı	2015-2018	<p>Yerleşim yerleri içerisinde kalmış, sıhhi imkanlarını yitirmiş, gelişme imkanı bulunmayan, çevresel etkilerin disipline edilmesi mümkün olmayan sanayi işletmeleri ve sanayi sitelerinin kentsel dönüşüm kapsamında yapılan/yapılacak sanayi sitelerine taşınmasına destek olarak bu durumdaki küçük sanayicilerin daha sağlıklı, modern ve çevreye duyarlı işyerlerinde çalışmalarına imkan sağlamak amacıyla taşınma kredisi verilmesine ilişkin 635 sayılı KHK'da değişiklik yapılmasına dair Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanmıştır.</p> <p>Bu kapsamda, kent içinde kalan sanayi sitelerinin kentsel dönüşüm kapsamında kent dışına taşınmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.</p>
28.	Sanayinin verimlilik temelli yapısal dönüşümünü sağlayacak şekilde, verimlilik alanında ulusal ve bölgesel politika geliştirme kapasitesi artırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, KOSGEB, TOBB, Uluslararası Kuruluşlar, Araştırma Kuruluşları	2015 yılı: Bölgesel ve sektörel verimlilik istatistiklerinin yayımlanmaya başlanması 2016 yılı: Türkiye Bölgesel ve Sektörel Verimlilik Gelişim Haritasının çıkarılması 2017 yılı: Verimlilik Bileşik Endeksi değerlerinin belirlenmesi	2015-2017	<p>Karar alıcı ve uygulayıcıların bölge, sektör ve işletme ölçeğinde spesifik politikalar oluşturabilmesine yönelik veri altyapısının güçlendirilmesi, bu kapsamda yapılacak saha araştırmaları ve mikro-verilere dayalı analizlerle verimlilik alanında izlenebilirlik düzeyinin artırılması hedeflenmektedir.</p>

Politika 3: KOBİ'lerin finansmana erişim imkanları artırılabacaktır.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Performans Göstergesi	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
29.	İşletmelerde kullanılan makinaların kredi kuruluşlarınca teminat olarak kabul edilmesini teşvik etmek amacıyla makinaların ruhsatlandırılması (tescil düzenlemesi) sağlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TOBB, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Bankalar Birliği	Mevzuat düzenlemesinin yapılması	2015-2016	İmalatçı firmaların finansmana erişim kabiliyetlerini arttırmak amacıyla sahip oldukları makina ve teçhizatın bankalarca teminat olarak kabul edilmeleri sağlanacaktır.
30.	Yatırım malı üreticisine uzun vadeli ve uygun kredi sağlanacaktır.	Kalkınma Bankası, EXİMBANK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği	Kredi sağlanan firma sayısı ve kredi tutarı	2015-2017	Yerli yatırım malının yurtiçinde ve yurtdışında satışındaki kredilendirme, kamu bankaları aracılığıyla desteklenecektir.
31.	Bireysel Katılım Sermayesi (BKS) sisteminin bilinirliğinin artırılması amacıyla farkındalık artırma çalışmaları gerçekleştirilecektir.	Hazine Müsteşarlığı	Kalkınma Bakanlığı, SPK, TOBB, KOSGEB, İş Meleği Ağları	Her yıl 25 adet eğitim /tanıtım programı	2015-2018	Finansmana erişim sıkıntısı yaşayan yenilikçi ve yüksek büyüme potansiyeline sahip KOBİ'lere sermaye aktarımı yoluyla yatırım yapılmasını teşvik etmek için BKS sisteminin tanıtılmasına yönelik olarak ülke çapında farklı kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenen etkinliklere katılım sağlanarak sisteme yönelik farkındalık artırılabacaktır.

32.	<p>Üst Fonlara Kaynak Aktarılması suretiyle erken aşama şirket finansmanında önemli rol oynayan Girişim Sermayesi Fonlarının sayısının ve Bireysel Katılım Sermayesi kapsamındaki yatırımların artırılması sağlanacaktır.</p>	Hazine Müsteşarlığı	Kalkınma Bakanlığı, SPK, TOBB, KOSGEB, TTGV, İş Meleği Ağları	<p><u>2015 yılı:</u> 15 adet girişim şirketi/yıl</p> <p><u>2016 yılı:</u> 25 adet girişim şirketi /yıl</p> <p><u>2017 yılı:</u> 40 adet girişim şirketi/yıl</p>	2015-2017	Hazine Müsteşarlığı tarafından uygun bulunan üst fonlara sermaye şeklinde fon aktarılacaktır. Aktarılan bu fonlar ile ülkemizdeki girişim sermayesi fonu sayısının ve KOBİ'lere yapılan yatırımların artırılması hedeflenmektedir.
33.	<p>Ülkemizdeki Kredi Kefalet Sistemi'nde KOBİ'lerin finansmana erişim imkanlarının genişletilmesi ve Kredi Garanti Fonu'nun finans kuruluşları nezdindeki etkinliğinin artırılması amacıyla uluslararası standartlar da dikkate alınmak suretiyle kredi Garanti Sistemi ile ilgili yasal mevzuat oluşturulacaktır.</p>	Hazine Müsteşarlığı	Kalkınma Bakanlığı, BDDK, KOSGEB, TOBB, TESK, Türkiye Bankalar Birliği, Kredi Garanti Fonu A.Ş	<p><u>2015 yılı:</u> Taslak hazırlık çalışmaları</p> <p><u>2016 yılı:</u> Mevzuatın yürürlüğe girmesi</p>	2015-Haziran 2016	Kredi Garanti Sistemine yönelik mevzuat hazırlanacak başvurular yapılacak ve mevzuat onaylanarak yayımlanacaktır.

34.	KOBİ'lerin COSME (Avrupa Birliği'nin İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı) altındaki finansal araçlardan yararlanmaları sağlanacaktır.	KOSGEB	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, BDDK, Hazine Müsteşarlığı, SPK, KGF, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı Şirketleri, Fon Şirketleri, Bankalar	Her yıl 1 adet ulusal ve 2 adet yerel etkinlikte COSME finansal araçlarının tanıtılması	2015-2018	KOBİ'lerin COSME altındaki finansal araçlardan yararlanmalarının sağlanması amacıyla tanıtım, koordinasyon ve yönlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
-----	--	--------	---	---	-----------	---

Hedef 2: Kaynakların etkin kullanıldığı, daha yeşil ve rekabetçi sanayi yapısına dönüşümün sağlanması**Politika 4: Sanayide yeşil üretim özendirilecektir.**

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Performans Göstergesi	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
35.	Ulusal Eko-verimlilik Programı yürütülecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Üniversiteler, TÜBİTAK, TOBB, KOSGEB, Kalkınma Ajansları, TESK, TTGV, İlgili STK'lar	Her yıl 2 etkinlik ve 2 izleme raporu Her yıl 1 sektörel uygulama kılavuzu	2015-2018	Sanayinin sürdürülebilir büyümesine ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayan eko-verimlilik uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla bilinç artırma, kapasite geliştirme ve teknik destek sağlamaya yönelik çalışmalar yürütülecektir.
36.	Sanayide kullanılan elektrik enerjisinin yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanması ve sanayi tesislerinin kendi enerjilerini üretmeleri özendirilecektir.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, EPDK, TEİAŞ, TEDAŞ, Elektrik Dağıtım Şirketleri	Lisanssız Elektrik Üretimi kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarından kendi elektriğini üreten sanayi tesisi adedi / kurulu güç	2015-2018	Sanayide kullanılan enerjinin güneş, rüzgâr, biyokütle vb. yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanması, çevrenin korunmasına ve enerjide dışa olan bağımlılığın azaltılmasına büyük katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda, bu tür tesislerin kurulmasına ilişkin işlemler kolaylaştırılacaktır.

37.	Sanayicilerin iklim değişikliği ile mücadele konusunda bilinçlendirilmesi için yoğun bilgilendirme çalışmaları yürütülecek ve kılavuz, kitap/rehber yayımlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu	Emisyon ticareti mekanizmalarına yönelik sektörel ve ulusal çalışma sayısı İzlenen sanayi tesisi sayısı Bilgilendirme toplantısı/eğitim sayısı Sanayiciye yönelik hazırlanan yayım sayısı	2015-2018	“Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi, Raporlanması ve Doğrulanmasına (MRV) Yönelik Kapasite Geliştirme Projesi” kapsamında sektörlere özel uygulama kılavuzları ve gerekli diğer dokümanlar hazırlanmış olup, farklı paydaşlara yönelik eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetleri hedeflenmektedir. Dünya Bankası tarafından hayata geçirilen “Karbon Piyasasına Hazırlık Ortaklığı” teknik destek programı kapsamında yürütölen proje ile gönüllü sektörlerde "Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik" in uygulanmasına yönelik pilot çalışma, karbon piyasası mekanizmalarının kullanılmasına yönelik analitik çalışmalar, kapasite geliştirme, farkındalık ve eğitim çalışmaları tüm ilgili paydaşlar ile koordinasyon içerisinde gerçekleştirilecektir.
-----	--	-------------------------------	---	--	-----------	---

38.	KOBİ'lere yönelik olarak çevre (sera gazı salınımını azaltan) ve enerji odaklı proje ve uygulamalar desteklenecektir.	KOSGEB	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, OSB'ler, TESK, TTGV	Desteklenen proje sayısı Desteklenen proje tutarı Düzenlenen etkinlik sayısı	2015-2018	KOSGEB tarafından çevre (özellikle sera gazı salınımını azaltan) ve enerji alanında yürütülmekte olan projeler kapsamında oluşturulması planlanan destek modeliyle, KOBİ'lerin çevre konulu proje ve faaliyetlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Destek programının yanı sıra proje çıktılarının hedef kitle, STK ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile paylaşıldığı etkinlikler düzenlenerek hedef kitlede farkındalık oluşturulacaktır.
-----	---	--------	---	--	-----------	---

Politika 5: Yatırım ve iş ortamının iyileştirilmesi sağlanacaktır.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Performans Göstergesi	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
39.	Sanayi tesisi kuruluş işlemleri kolaylaştırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Valilikler, Belediyeler	Mevzuat değişikliğinin yapılması	2015-2016	Pilot uygulama olarak yüksek teknoloji sektörlerde yatırım yapacak kişilere gerekli izinlerin tek bir merkez aracılığıyla verilmesi sağlanacaktır.

40.	Sözleşmelerden alınan Damga Vergisi başta olmak üzere, Damga Vergisi Kanunu'nun bazı hükümleri gözden geçirilecektir.	Maliye Bakanlığı	TOBB, TİM, TÜSİAD, YASED, TÜRMOB	Mevzuat düzenlemesinin gerçekleştirilmesi	2015-2016	Yatırımlardaki teşviki artırmak amacıyla Damga Vergisi Kanunu'nun çeşitli hükümleri ve uygulamaları gözden geçirilecektir.
41.	Gümrüklerde ve iç piyasada sanayi ürünlerinin teknik mevzuata uygunluk kontrollerinin daha etkin bir biçimde yapılmasına yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde etkin çalışmalar yürütülecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TSE	İç piyasada denetlenen yerli/ithal sanayi ürün sayısı ve oranı Gümrük aşamasında tedbir uygulanan firma ve ürün sayısı Riskli Ürünlerin Belirlenmesi	2015-2018	Sanayi ürünlerinin denetimlerinde etkinliğin artırılması, güvensiz ve kalitesiz ürünlerin yurda giriş aşamasında gerekli tedbirlerin alınması konusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmalar yürütülecektir. CE İşareti Taşınması Gereken Bazı Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği ile İthalatta Standartlara Uygunluk Denetimi Tebliği Ekonomi Bakanlığı tarafından her yıl güncellenmekte olup bu Tebliğlerin eklerinde yer alan riskli ürün listelerinin güncellenmesi amacıyla her yıl Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın piyasa gözetimi ve denetiminden sorumlu olduğu ürün grupları kapsamında riskli ürünler tespit edilecek ve Ekonomi Bakanlığı'na bildirilecektir. Ayrıca söz konusu Tebliğler ve bu Tebliğler çerçevesinde yayımlanan İthalat Denetim Rehberleri hakkında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılan denetim faaliyetleri doğrultusunda görüş verilecektir.

42.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın tüm mevzuatı yeniden gözden geçirilerek ve sadeleştirilerek bürokrasi azaltılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İlgili kamu kurum ve kuruluşları ve STK'lar	Basitleştirilen mevzuat sayısı Elektronik ortama aktarılan hizmet sayısı	2015- Mart 2016	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın tüm mevzuatının basitleştirmek üzere gözden geçirilmesi, elektronik ortama aktarılacak hizmetlerin de elektronik ortamda sunulması amaçlanmaktadır.
43.	Kamu kurum/kuruluşlarının sanayi alanında sundukları hizmet ve yürüttüğü görevlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi ve işlemlerin sadeleştirilmesi yoluyla bürokratik yükün azaltılması sağlanacaktır.	Maliye Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve ilgili diğer Bakanlıklar	Kurumlarla imzalanan protokol sayısı Yenilenen beyanname, bildirim ve form sayısı	2015- 2018	Kamu kurum/kuruluşlarının sanayi alanında yürüttükleri hizmet ve görevlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi ve işlemlerin sadeleştirilmesi yoluyla bürokratik yükün azaltılması amacıyla, yapılan iş ve işlemlerde kullanılmak üzere, birçok kurum ve kuruluşla mevzuat çerçevesinde imzalanan protokoller kapsamında mükellefiyete ilişkin bilgiler elektronik ortamda paylaşılmaya devam edilecektir. Mevzuatta ve uygulamada meydana gelen değişiklikler çerçevesinde mükelleflerin vergi ile ilgili işlemlerde kullandığı her türlü beyanname, bildirim ve diğer basılı formlar yeniden gözden geçirilecektir.
44.	Küresel rekabette ölçek ekonomisi avantajından yararlanabilmek için firma birleşmeleri desteklenecektir.	KOSGEB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, İlgili kamu ve özel sektör kuruluşları	Birleşme desteği sağlanan firma sayısı ve destek tutarı	2015- 2018	Küresel rekabette ölçek ekonomisi avantajından yararlanabilmek için imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların birleşmeleri desteklenmeye devam edilecek ve destek kapasitesi artırılacaktır.

45.	AB Birlik Programlarından işletmelerin faydalanma oranlarının artırılması için tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir.	Avrupa Birliği Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB, TOBB	5 kamu spotu / Her yıl ortalama 10 tanıtım	2015-2018	Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından, 2015 yılında 20 il olmak üzere Birlik Programlarını tanıtmaya yönelik toplantılar düzenlenmesi öngörülmektedir. Bu toplantılara ek olarak Birlik programlarını tanıtan kamu spotları hazırlanacaktır.
-----	--	--------------------------	--	--	-----------	--

Politika 6: Ülkemizin uluslararası ticaret ve yatırım kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalar yürütülecektir.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Performans Göstergesi	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
46.	Ülkemizdeki işletmelerin yurt dışında yapacakları firma satın alma ya da ortak olma işlemlerinde cazip kredi desteği sağlanacaktır.	Hazine Müsteşarlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, EXİMBANK	Desteklenen firma sayısı ve tutarı	2015-2018	Türk firmalarının yurtdışında yapacakları firma satın alma ya da ortak olma işlemlerinde, satın alınan ya da ortak olunan tesislerdeki üretimin satın alan firmanın kendi markası veya satın aldığı işletmenin markası ile yapılması veya pazarlanması kaydıyla, küresel ölçekte kredi sağlanarak rekabet edebilirlikleri artırılacaktır.

47.	Sürdürülebilir ihracat artışını sağlamak amacıyla; yenilikçi fikirler ve Ar-Ge'ye dayalı, katma değeri yüksek, markalı ürün ve hizmetlerin üretim ve pazarlama süreçleri desteklenecektir.	Ekonomi Bakanlığı	İlgili tüm kurum ve kuruluşlar	İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerinin düzenlediği tasarım yarışmalarının sayısı, Turquality ve marka destekleri kapsamında desteklenen marka sayısı Tasarım desteği kapsamında desteklenen firma sayısı	2015-2018	Katma değeri yüksek, markalı ürün ve hizmetlerin üretim ve pazarlama süreçleri desteklenerek sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması hedeflenmektedir.
48.	Başta AB olmak üzere, bölgesel oluşumlar ile ikili ve çok taraflı ilişkiler kapsamında pazara giriş imkânlarının artırılmasına yönelik faaliyetler sürdürülecektir.	Ekonomi Bakanlığı	İlgili kurum ve kuruluşlar	AB ve diğer ihracat pazarlarımızdaki teknik engel yaratabilecek mevzuat değişikliklerinin ülkemizdeki paydaşlara bildirim sayısı/yıl (AB:700, DTÖ:2000) Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantısı sayısı/yıl (2015'de hedef 20) Ticari ve ekonomik istişare/teknik komite/çalışma grupları toplantı sayısı (2015 'de 14 adet) Üçüncü Ülkelerle imzalanan STA Sayısı (her yıl 2 adet) Bakan/üst düzey	2015-2018	Firmaların yabancı pazarlara giriş imkanlarının artırılması amaçlanmaktadır.

				<p>yetkililerce gerçekleştirilen yurt içi ve yurt dışı tüm ziyaret ve ikili temaslara sayısı (her yıl 120 adet)</p> <p>Üyesi olduğumuz bölgesel kuruluşlardaki tercihli ticaret anlaşmalarının (D-8 Tercihli Ticaret Anlaşması, İslam İşbirliği Teşkilatı Tercihli Ticaret Anlaşması (TPS/OIC) ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Tercihli Ticaret Anlaşması (ECOTA)) uygulamaya geçirilmesi (2018 yılı itibarıyla)</p>		
49.	<p>Ülkemize uluslararası doğrudan yatırımları çekebilecek nitelikli projelerin yer aldığı bir proje havuzu oluşturulacaktır.</p>	<p>Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı</p>	<p>İlgili kurum ve kuruluşlar</p>	<p><u>2015 yılı:</u> İlk proje havuzunun oluşturulması</p> <p><u>2016 yılı:</u> Proje havuzundaki projelerle ilgili hedef ülkelerin belirlenmesi ve tanıtım materyallerinin hazırlanması</p> <p><u>2017-2018:</u> Havuzdaki projelerin tanıtımının yapılması çalışmalarına devam edilmesi</p>	2015-2018	<p>Uluslararası doğrudan yatırımların çekilmesini sağlayacak nitelikli projelerin belirlenmesi, somut ve pazarlanabilir projelerin yatırımcılara sunulabilmesi amaçlanmaktadır.</p>

50.	Türk ürünlerinin yurtdışı pazarlarda kabul edilebilirliğini artırmak için uluslararası muayene ve sertifikasyon faaliyetleri yürütülecektir.	TSE	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı, TÜRKAK	Uluslararası düzeyde verilen muayene ve sertifikasyon hizmet sayısı	2015-2018	Türk ürünlerinin yurtdışı pazarlarda rekabet edebilmesini sağlamak için uluslararası muayene ve sertifikasyon kapasitesinin kurulacak yeni iş modelleri, ikili işbirliği anlaşmaları ve TSE iştirakleri vasıtasıyla geliştirilecektir.
-----	--	-----	--	---	-----------	--

Hedef 3: Sosyal ve bölgesel gelişmeye katkı sağlayan ve nitelikli işgücüne sahip sanayinin geliştirilmesi**Politika 7: Sanayide ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün istihdam edilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir.**

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Performans Göstergesi	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
51.	OSB'lerin içinde meslek yüksek okullarının kurulması teşvik edilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, YÖK	OSBÜK, OSB'ler, TOBB, Sanayi Odaları, Üniversiteler	OSB'lerde açılan meslek yüksek okulu sayısı	2015-2018	Sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman açığının giderilmesine yönelik olarak OSB'ler ve/veya sanayi odaları tarafından OSB'lerde meslek yüksek okulu açmaları teşvik edilecektir.
52.	OSB'lerin içinde meslek liselerinin kurulması yaygınlaştırılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, MEB	OSBÜK, OSB'ler, TOBB, Sanayi Odaları	OSB'lerde açılan meslek liseleri sayısı	2015-2018	Sanayinin ihtiyaç duyduğu ara eleman açığının giderilmesine yönelik olarak OSB'lerde başarılı şekilde uygulanan meslek liselerinin yaygınlaştırılması teşvik edilecektir.
53.	Patent sayısı, ürün geliştirme ve sanayi uygulama projelerinin akademik yükselme kriterleri arasında yer almasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapılacaktır.	YÖK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK, TPE, Üniversiteler	Patent, ürün geliştirme, sanayi uygulaması projesi yaparak doktora sonrası akademik yükselme alan personel sayısı	2015-2018	Doktora sonrası her akademik yükselme basamağında patent sayısı, ürün geliştirme ve sanayi uygulama projesi gerçekleştirme şartının getirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
54.	Temel bilimler ve mühendislik alanlarında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinde BTYK Kararları ve 10. Kalkınma Planındaki öncelikli alanlar konu olarak ele alınacaktır.	YÖK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler	Öncelikli alanlarda yapılan yüksek lisans ve doktora tez sayısı	2015-2018	BTYK Kararları ve 10. Kalkınma Planındaki öncelikli alanlarda araştırmaların yapılması, teknolojilerin geliştirilmesi ve yeni ürünlerin üretilmesi sağlanacaktır.

55.	Meslek Yüksek Okulu ve mühendislik eğitimi veren bütün fakültelerdeki öğretim elemanlarına sanayide sektör ile ortak çalışma yapma zorunluluğu getirilecektir.	YÖK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Düzenlemenin yapılması ve uygulanması Yıllık bazda göreve başlayan akademisyen sayısı ve yapılan çalışma sayısı	2015-2017	Yeni atanacak öğretim üyelerine sektör tecrübesi zorunlu hale getirilecek, mevcut öğretim üyeler için ise sektörle işbirliği/ sektörde çalışma teşvik edilecektir.
56.	Temel bilimler ve mühendislik fakülteleri müfredatına Ar-Ge, yenilikçilik sistemi ve fikri ve sınai mülkiyet dersleri konulacaktır.	YÖK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, TPE, Üniversiteler	Müfredata söz konusu dersleri koyan bölüm sayısı	2015-2016	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde Ar-Ge, yenilikçilik ve fikri ve sınai mülkiyet hakları dersleri müfredata alınacaktır.
57.	Mühendislik fakültelerinde en az bir dönem işyeri eğitimi zorunlu hale getirilecektir.	YÖK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TOBB, OSB'ler OSBÜK, Üniversiteler	Düzenlemenin yapılması	2015-Aralık 2015	Mühendislik branşlarında teori ve pratiğin birlikte verilmesi amacıyla mühendislik fakültelerinde müfredat gözden geçirilerek en az bir dönem işyeri eğitiminin zorunlu hale getirilecektir.
58.	İhtiyaç duyulan sektörlere nitelikli eleman yetiştirilebilmesi amacıyla üniversite mezunlarına öncelikli olmak üzere uluslararası sertifikalı kurslar düzenlenecektir.	İŞKUR	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, MYK, Üniversiteler, YÖK	Düzenlenen uluslararası sertifikalı kurs sayısı Sertifika sahibi olan kursiyer sayısı	2015-2018	Üniversite mezunları öncelikli olmak üzere, bilişim sektörü gibi ihtiyaç duyulan sektörlerde uluslararası sertifika programları ve kurslar düzenlenecektir.

59.	İş ve eğitim dünyası için gerekli olan ulusal meslek standartları ve yeterlilikleri hazırlanarak güncelliği sağlanacak, sınav ve belgelendirme faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.	MYK	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, İlgili Bakanlıklar, YÖK, İşçi-İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları, TOBB, İlgili kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları	Revize Edilen Ulusal Meslek Standardı Sayısı, Revize Edilen Ulusal Yeterlilik Sayısı, Yetkilendirilmiş Belgelendirme Kuruluşu Sayısı, MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi Düzenlenebilen Ulusal Yeterlilik Sayısı, MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi sahibi kişi sayısı	2015-2018	Sektörü temsil yeteneğine haiz kuruluşlarla ulusal meslek standardı ve ulusal yeterlilik hazırlama protokolleri imzalanacak, mevcut protokollerin uygulanmasına devam edilerek ulusal meslek standardı ve ulusal yeterlilik hazırlama/güncelleme çalışmaları sürdürülecektir. ISO 17024 Akreditasyonuna sahip personel belgelendirme kuruluşları MYK tarafından yetkilendirilecek, bu kuruluşların yapacağı ölçme ve değerlendirmeler neticesinde başarılı olan bireylere MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi düzenlenecektir.
60.	Okul-İşletme İş Birliği geliştirilecektir.	Milli Eğitim Bakanlığı	TÜSİAD, TİSK, TÜRKKONFED, Vehbi Koç Vakfı, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumları, Meslek Yüksek Okulları, TOBB, MESS Eğitim Vakfı, Özel Sektör Gönüllüleri Derneği, Eğitim Reformu Girişimi, Öğretmen Akademisi Vakfı, İlgili STK'lar	Geliştirilecek olan Okul-İşletme İş Birliği Modeli Okul-İşletme İş Birlikleri Sonucu Yenilenen/Yeni Açılan Laboratuvar/Eğitim Merkezi Sayısı İş Birlikleri Sonucu Yenilenen/Yeni açılan Alan/ Dal Sayısı İş Birlikleri kapsamında Burs ve Staj Desteğinden Yararlanan Öğrenci Sayısı Çalıştaylara Katılan Sanayi Kuruluşu/İşletme Sayısı/Farklı Sektör	2015-2018	İşletmeler ve mesleki eğitim kurumları arasındaki iş birliklerinin sayısını ve kalitesini artırmak üzere yeni bir model geliştirilecektir. Farklı bölgelerde sanayi ve ticaret odaları, iş dünyası dernekleri, organize sanayi bölgeleri, meslek kuruluşları, işletmeler, il istihdam ve mesleki eğitim kurumlarının katılımı ile çalıştaylar yapılacak ve bunların neticesinde oluşturulan işbirlikleri düzenli olarak takip edilecektir.

				Sayısı/Eğitim Kurumu Yöneticisi Sayısı Yıllık Değerlendirme Raporları		
61.	Üniversitelerin belli bir dalda ihtisaslaşması için gerekli altyapı desteği sağlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler, İlgili kamu kurumları	Üniversitelerin gelişme potansiyellerinin belirlenmesi ve altyapının desteklenmesi	2015-2018	Bir üniversitenin sahip olduğu potansiyelden dolayı verilecek altyapı desteği ile belli bir dalda ön plana çıkması sağlanacaktır.
62.	Sanayi sektöründe, işgücü piyasasında ortaya çıkan ve temininde güçlük çekilen mesleklere ilişkin mesleki eğitim kursu düzenlenmesi sağlanacaktır.	Türkiye İş Kurumu	Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, MYK, TESK, TOBB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşları	Sanayi sektörüne yönelik mesleklere açılan kurs sayısı Sanayi sektörüne yönelik mesleklere açılan kurslara katılan kursiyer sayısı	2015-2018	İşgücü piyasası ihtiyaç analizleri ile ildeki sektörel işgücü açığı, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecekte ihtiyaç duyulan meslekler tespit edilmeye devam edilecektir. İşgücü piyasasında üretim ve verimliliğin artması amacıyla, söz konusu analizlerde ortaya çıkan mesleklere yönelik ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikler oluşturulacak ve bunlara dayalı olarak istihdam garantili mesleki eğitim kursları düzenlenecektir.

63.	Uygulanan sanayi politikalarının toplumsal etkileri incelenerek sonuçlarına göre işgücünün sanayiye yönelmesini sağlayacak önlemler geliştirilecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İşçi ve İşveren Sendikaları, Üniversiteler, Ulusal ve Uluslararası Araştırma Kuruluşları	<u>2017 yılı:</u> Sanayi politikalarının toplumsal etkilerine yönelik durum analizi raporu	2017-2018	Her türlü nitelikte işgücünün sanayi, tarım, hizmetler vd. sektörlerde istihdam edilme tercihlerinin toplumsal, demografik, kültürel ve endüstriyel nedenlerini ele alan ve sanayi açısından dezavantajlı durumları belirleyen bir analiz yapılması hedeflenmektedir. Analiz sonucunda, işgücünün sanayiye daha fazla yönelmesini sağlayacak tedbirler de ortaya konacaktır.
64.	Üniversitelerin ilgili bölümlerinde/ana bilim dallarında Ar-Ge merkezi kurmak isteyen firmaların Ar-Ge Kanunu kapsamındaki desteklerden faydalanmaları sağlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TÜBİTAK	Düzenlemenin yapılması ve uygulanması	2015-Aralık 2015	Nitelikli insan yetiştirilmesi ve bilgilerin daha fazla yaygınlaşması hedeflenmektedir.
65.	Sanayinin ihtiyaç duyduğu yüksek nitelikli elemanların yetiştirilmesi için sanayide çalışanlara yönelik endüstriyel yüksek lisans ve mühendislik doktora programları açılacaktır.	YÖK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı Üniversiteler, İŞKUR	Açılan endüstriyel yüksek lisans ve mühendislik doktora program sayısı Endüstriyel yüksek lisans ve mühendislik doktora programına katılım sayısı	2015-2018	Endüstriyel yüksek lisans ve mühendislik doktora programları, çalışma saatleri dışında akşam ve hafta sonu açılacaktır.

Politika 8: Bölgesel gelişmeye katkı sağlamak üzere sanayi politikaları geliştirilecektir.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Performans Göstergesi	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
66.	Ülke genelinde büyük sanayi yatırım alanları oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İlgili kurum ve kuruluşlar	Büyük sanayi yatırım alanlarının belirlenmesiyle ilgili fizibilite çalışması yapılması	2015-2016	Ülkemizin sahip olduğu potansiyelin harekete geçirilmesi ve kaynakların verimli kullanılarak üretim kapasitesinin artırılması, küresel ölçekte rekabet edebilirliğin ve bölgesel gelişmenin sağlanması amacıyla Ülke Mekânsal Strateji Planı'nda ortaya konulacak kararlar dikkate alınarak, büyük sanayi alanları oluşturulacaktır.
67.	İllerin Ar-Ge ve yenilik kapasitelerine yönelik bir harita oluşturularak araştırma, geliştirme, sanayi ve yenilik alanında politika önerileri hazırlanacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜİK, TÜBİTAK, KOSGEB, TPE, Kalkınma Ajansları	Harita oluşturulması Politika öneri raporu	2015- Ocak 2016	İllerin Ar-Ge ve yenilik kapasitelerinin birbirinden farklı olması nedeniyle sanayiye yönelik olarak illere yönelik farklı çözüm önerilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Haritanın hazırlanmasının ardından politika önerileri geliştirilecektir.
68.	Öncelikle yenilik kapasitesi yüksek bölgelerde olmak üzere bölgesel yenilik strateji ve eylem planları hazırlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	TÜBİTAK, Üniversiteler, Kalkınma Ajansları, ilgili kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları	Hazırlanan yenilik stratejisi ve eylem planı sayısı	2015-2017	Bölgelerin gelişmesini desteklemek ve rekabet güçlerini artırmak üzere özel sektör, üniversite ve kamu kuruluşları ile yerel aktörleri kapsayan işbirliği ağlarının kurulması desteklenecek ve yenilik stratejileri hazırlanacaktır.

69.	Kalkınma ajanslarınca bölgelerinde küme analizleri yapılacak, mevcut kümeler tespit edilecek ve gelişme gösteren kümeler takip edilecektir.	Kalkınma Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, ilgili kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları	Takip edilen küme sayısı	2015-2018	Kalkınma ajansları tarafından bölgelerindeki kümeler tespit edilecek, bu kümelerin gelişim süreçleri Kalkınma Bakanlığı ile işbirliği halinde ve Küme Yönetişim Modeli doğrultusunda takip edilecek ve raporlanacaktır. Seçilecek kümelerin ilerlemeleri ve mali ve teknik olarak desteklenmeleri hususunda ilgili kurumlara gerekli yönlendirmeler yapılacaktır.
70.	İl düzeyinde yatırım destek ve tanıtım stratejileri hazırlanacaktır.	Kalkınma Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, Kalkınma Ajansları, TOBB	Stratejilerin hazırlanması	2015-2016	İllerin yatırım destek ve tanıtım faaliyetlerinin belirlenebilmesi ve koordine edilmesi amacıyla il düzeyinde stratejiler hazırlanacaktır.